

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Automobil v podnikání

Vehicle in the Enterprise

Student: Jana Konečná

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2011

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Automobil v podnikání“ vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu jsem uvedla v přiloženém seznamu.

9. 5. 2011

1. ÚVOD	2
2. POŘÍZENÍ A EVIDENCE AUTOMOBILU	3
2.1 POŘÍZENÍ AUTOMOBILU KOUPI	3
2.1.1 <i>Kupní smlouva</i>	4
2.1.2 <i>Pořizovací cena</i>	4
2.1.3 <i>Účtování při pořízení koupi</i>	5
2.1.3.1 <i>Zvláštnosti při účtování o pořízení automobilu koupi</i>	6
2.2 POŘÍZENÍ AUTOMOBILU VLASTNÍ ČINNOSTÍ	7
2.3 POŘÍZENÍ AUTOMOBILU BEZÚPLATNÝM NABYTÍM	7
2.4 POŘÍZENÍ AUTOMOBILU VKLADEM	8
2.5 POŘÍZENÍ AUTOMOBILU NA LEASING	8
2.5.1 <i>Definice leasingu</i>	9
2.5.2 <i>Leasingová smlouva</i>	9
2.5.3 <i>Cena leasingu, splátkový kalendář</i>	11
2.5.4 <i>Daňové hledisko leasingu</i>	12
2.5.5 <i>Účtování u nájemce leasingu</i>	13
2.6 EVIDENCE AUTOMOBILU	13
3. ÚČETNÍ OPERACE V PRŮBĚHU ŽIVOTNOSTI AUTOMOBILU	14
3.1 POJIŠTĚNÍ AUTOMOBILU	14
3.1.1 <i>Pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel</i>	14
3.1.2 <i>Havarijní pojištění</i>	15
3.1.3 <i>Pojištění rizik při dopravě</i>	16
3.1.4 <i>Účtování spojené s pojištěním</i>	16
3.2 SILNIČNÍ DAŇ	17
3.3 NÁKUP POHONNÝCH HMOT	18
3.4 CESTOVNÍ NÁHRADY	19
3.5 „MANAŽERSKÁ“ VOZIDLA	19
3.6 LEASING	20
3.7 ŠKOLENÍ ZAMĚSTNANCŮ	22
3.8 INVENTARIZACE	22
3.9 TECHNICKÉ ZHODNOCENÍ	23
4. ODEPISOVÁNÍ A VYŘAZENÍ AUTOMOBILU	26
4.1 ODPISY	26
4.1.1 <i>Účetní odpisy</i>	26
4.1.1.1 <i>Časové metody účetního odpisování</i>	28
4.1.1.2 <i>Výkonová metoda účetního odepisování</i>	32
4.1.1.3 <i>Účetní odpisování technického zhodnocení</i>	33
4.1.2 <i>Daňové odpisy</i>	33
4.1.2.1 <i>Rovnoměrné odpisy</i>	35
4.1.2.2 <i>Zrychlené odpisy</i>	36
4.1.2.3 <i>Mimořádné odpisy</i>	37
4.1.2.4 <i>Daňové odpisování technického zhodnocení</i>	38
4.2 VYŘAZENÍ AUTOMOBILU	39
4.2.1 <i>Vyřazení automobilu likvidací</i>	40
4.2.2 <i>Vyřazení automobilu v důsledku škody nebo manka</i>	40
4.2.3 <i>Vyřazení automobilu prodejem</i>	41
4.2.4 <i>Vyřazení automobilu darováním</i>	41
4.2.5 <i>Vyřazení automobilu přerazením z podnikání do osobního užívání</i>	41
4.2.6 <i>Vyřazení automobilu vkladem do jiné společnosti</i>	42
5. ZÁVĚR	43
Seznam literatury	44
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1. Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Automobil v podnikání. Toto téma jsem si vybrala zejména proto, že je v dnešní době velmi aktuální. Téměř každý podnikatel napříč odvětvími využívá ke své činnosti automobil. U většiny z nich se jedná o automobil osobní, který jim ulehčuje jejich vlastní přepravu ať už do místa podnikání, či na různá obchodní jednání nebo služební cesty. Ve své práci se však budu obecně věnovat také automobilům nákladním.

Cílem mé práce je podat ucelený přehled o účetních případech, které mohou nastat díky používání automobilu při podnikatelské činnosti malých a středních podnikatelů, kteří jsou účetními jednotkami.

Automobily jako takové se dotýkají spousty oblastí – od pořízení a evidence, přes leasing, daně, pojištění a jiné výdaje spojené s provozem, problémy spojené s používáním soukromého vozidla pro podnikatelské účely a naopak s používáním automobilu zařazeného v obchodním majetku k soukromým účelům, velmi důležité odpisování až po vyřazení z majetku. Ne každý podnikatel se při své ekonomické činnosti a při používání automobilu setká se všemi účetními situacemi, které ve své práci popisují. Je však dobré mít alespoň základní znalosti, jak se zachovat a jak účtovat v situacích, které by eventuálně nastat mohly. Navíc legislativní úprava některých výše uvedených oblastí je poměrně často novelizována a upravována, proto je pro účetní jednotky velmi důležité sledovat změny, aby předešly pokutám či doměrkům daně.

Problematiku spojenou s používáním automobilů k podnikání upravuje zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhláška ministerstva financí č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, dále Český účetní standard č. 013 – Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek a také zákon o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů a okrajově i mnoho dalších právních předpisů, z nichž zmíním alespoň zákon o dani silniční, zákon o DPH či zákon o pojišťovnictví.

2. Pořízení a evidence automobilu

Z účetního hlediska řadíme automobily ve většině případů mezi **dlouhodobý hmotný majetek**, protože jde o majetek, který má fyzickou podobu, na rozdíl od krátkodobého majetku se však nespotřebovává, ale opotřebovává, jeho doba použitelnosti by měla být delší než 1 rok a používá se tedy během několika účetních období. Zákon o daních z příjmů stanovuje částku **40 000 Kč** jako spodní hranici ocenění majetku, který musí účetní jednotka do dlouhodobého majetku zařadit povinně. Na základě své vnitropodnikové směrnice však může účetní jednotka zahrnout do DHM, v tomto případě do **tzv. drobného dlouhodobého hmotného majetku**, také majetek s dobou použitelnosti delší než 1 rok, ale s cenou nižší než je stanovena zákonem, tedy 40 000 Kč. Takovýto majetek pak účetní jednotka musí evidovat na inventárních kartách.

Podle směrné účtové osnovy se o tomto majetku účtuje na účtech **účtové třídy 0 – Dlouhodobý majetek**. Automobily evidujeme na účtech účtové skupiny 02, a to na účtu **022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí**.

Při pořízení automobilů může účetní jednotka využít účet *042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku* z účtové skupiny 04 – *Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořizovaný dlouhodobý finanční majetek*. Jedná se o **tzv. kalkulační účet** pro sledování všech složek pořizovací ceny majetku. Účtuje se zde jak o nákladech na pořízení majetku, tak i o nákladech vynaložených na uvedení majetku do stavu způsobilého k užívání. Uvedením do stavu způsobilého k užívání se rozumí dokončení věci a splnění technických funkcí a povinností, které jsou stanoveny zvláštními předpisy pro užívání. K tomuto ustanovení se nepřihlíží v případě, že k uvedení do stavu způsobilého k provozu došlo již před nabytím.

Jak je uvedeno na začátku této kapitoly, ne vždy považujeme automobily za dlouhodobý majetek. V případě, že se společnost zabývá nákupem a prodejem automobilů, ať již nových nebo ojetých, jedná se v těchto případech o zboží, tedy krátkodobý majetek. Podle směrné účtové osnovy se o tomto majetku účtuje na účtech účtové třídy *1 – Zásoby*, konkrétněji v účtové skupině *13 – Zboží*.

2.1 Pořízení automobilu koupí

Pořízení automobilu koupí, nebo také tzv. dodavatelsky, probíhá na základě kupní smlouvy a za pořizovací cenu. V praxi se jedná o nejběžnější způsob pořízení automobilu.

2.1.1 Kupní smlouva

Kupní smlouvu uzavírá dodavatel – prodávající a odběratel – kupující, a to buď podle obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. nebo podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.

Podle obchodního zákoníku se kupní smlouva uzavírá v případě, že oba obchodní partneři jsou si vědomi, že vystupují jako podnikatelé a v rámci své podnikatelské činnosti. Kdo je podnikatel a co je definováno jako podnikání, je vymezeno v § 2 obchodního zákoníku.

Podle občanského zákoníku se smluvní strany řídí, pokud je vozidlo pořizováno pro jinou než podnikatelskou činnost a nejedná se tedy o ryze obchodní závazkový vztah. Tato situace může nastat, například pokud si od podnikatele kupuje vozidlo fyzická osoba, ať už podnikající nebo ne, v případě, že bude používat automobil pro osobní účely. Podle občanského práva se kupní smlouva uzavře také v případech, kdy prodávajícímu nebude zřejmé, že kupující je podnikatel a vozidlo kupuje pro účely podnikání, protože kupující to nedá najevo.

I když to zákon přímo nenařizuje, měly by být v písemné formě kupní smlouvy označeny smluvní strany, popis předmětu a jeho cena, případně způsob stanovení výpočtu ceny, aby se předem zabránilo zbytečným sporům.

2.1.2 Pořizovací cena

Automobil pořízený koupí se oceňuje pořizovací cenou, což je cena, která zahrnuje cenu pořízení a náklady související s pořízením. **Mezi takovéto náklady patří zejména:**

- náklady na přípravu a zabezpečení majetku, který pořizujeme, a to odměny za poradenství a zprostředkování, správní poplatky, expertízy, patentové rešerše, předprojektové přípravné práce, platby za poskytnuté záruky či otevření akreditiv;
- náklady na dopravu a montáž;
- clo, v případě nákupu ze zahraničí;
- úroky z úvěru, který byl poskytnut na pořízení automobilu, ale pouze v případě, že se tak účetní jednotka rozhodne.

Naproti tomu **se do pořizovací ceny nezahrnují náklady na:**

- opravy a údržbu. Oprava je činnost, kterou se odstraňují účinky částečného fyzického opotřebení nebo poškození za účelem uvedení věci do původního nebo provozuschopného stavu. Údržba je soustavná činnost, která zpomaluje fyzické opotřebení a předchází poruchám. Naproti tomu účelem technického zhodnocení je modernizace majetku a jeho cenu zvyšuje, je tedy velmi důležité odlišit jednotlivé činnosti, protože mají různé dopady jak z hlediska účetního, tak i daňového;

- smluvní pokuty a úroky z prodlení, případně další sankce vyplývající z obchodních vztahů s dodavateli;
- náklady na školení zaměstnanců;
- kurzové rozdíly v případě nákupu vozidla ze zahraničí;
- daně spojené s pořízením vozidla, především daň z přidané hodnoty.

2.1.3 Účtování při pořízení koupí

Nákup automobilu není ani pro podnikatele nejlevnější záležitost, a proto jej většina nekupuje za hotové, ale na fakturu. Tato přijatá faktura je pak pro ně, jakožto pro kupující, nejběžnějším a nejdůležitějším účetním dokladem při pořízení automobilu. Nákup na fakturu znamená pořízení majetku na dluh, který musí kupující zaplatit v termínu určeném na faktuře, a to buď v hotovosti, z běžného účtu, směnkou nebo z úvěru. Přijatá faktura tedy znamená zvýšení závazků na pasivním účtu *321 – Dodavatelé*, s případnou analytickou evidencí podle vnitropodnikové směrnice, a to na straně Dal v plné výši fakturované částky. Souvztažně musíme na stranu MD zaúčtovat na kalkulační účet *042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku* částku bez DPH jako přírůstek majetku a zároveň na stranu MD účtu *343 – Daň z přidané hodnoty* příslušnou částku DPH jako daň na vstupu při nákupu. Automobily v současné době podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, spadají do základní sazby, tedy 20 %. Pokud nakupujeme od dodavatele, který není registrovaným plátcem DPH, účtujeme pouze na účtech *321* a *042* v plné fakturované částce.

Další náklady, které jsou součástí pořizovací ceny a jsou vyjmenovány v předchozí podkapitole č. 2.1.2, účtujeme obdobně – cenu bez DPH na stranu MD účtu *042*, DPH v případě nákupu od plátce také na stranu MD účtu *343* a na stranu Dal na příslušný účet podle toho, zda je jedná o přijatou fakturu (účet *321*), výdajový pokladní doklad (účet *211 – Pokladna*), výpis z bankovního účtu (účet *221 – Bankovní účty*) nebo v případě například vlastní dopravy použijeme souvztažný účet *622 – Aktivace vnitropodnikových služeb*.

Pokud jsou již všechny náklady související s pořízením zaúčtovány, účetní sepíše protokol o zařazení automobilu do užívání. Vzor protokolu je přiložen v příloze č. 1 této práce. Na základě tohoto protokolu pak přeúčtuje pořizovací cenu, která je rovna součtu dílčích položek na účtu *042* vztahujících se k pořízení konkrétního zařazovaného majetku, zápisem na stranu MD účtu *022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí* a na stranu Dal účtu *042*. Po této účetní operaci nesmí na účtu *042* zůstat žádný dílčí náklad související se zařazeným automobilem.

V případě, že si podnikatel zakoupil starší ojetý automobil, jehož pořizovací cena je nižší než vnitropodnikovou směrnicí stanovený limit pro zařazení majetku do dlouhodobého majetku, zaúčtuje podnikatel takový to automobil **jednorázově do nákladů** na účet 501 – *Spotřeba materiálu* s příslušnou analytickou evidencí. Takovýto drobný hmotný majetek se již neodepisuje, ale povinnost evidovat jej na inventární kartě se vztahuje i na něj.

2.1.3.1 Zvláštnosti při účtování o pořízení automobilu koupí

Nákup automobilu z jakéhokoliv **členského státu Evropské unie** probíhá obdobně jako od tuzemského dodavatele, rozdíl je pouze v tom, že si odběratel musí sám vypočítat daň z přidané hodnoty a pak ji zaúčtovat zároveň jako daň na vstupu i daňovou povinnost na výstupu. Ve své vnitropodnikové směrnicí si podnikatel zvolí, prostřednictvím kterého účtu provede toto zúčtování, a to buď účet 349 – *Spojovací účet k DPH* nebo účet 395 – *Vnitřní zúčtování*. Daň na vstupu při nákupu zaúčtuje na stranu MD na účet 343 a na stranu Dal účtu 349 (395), daňovou povinnost na výstupu zaúčtuje opačně – na stranu MD účtu 349 (395) a na stranu Dal účtu 343.

Pokud je však automobil nakoupen ve státě mimo Evropskou unii, vztahuje se na něj clo, které je součástí pořizovací ceny a vyměřuje jej celní orgán. DPH je pak vyměřeno z pořizovací ceny majetku zvýšené o clo. Clo tedy zaúčtujeme na stranu MD na účet 042 a na stranu Dal na účet 379 – *Jiné závazky*, jako závazek vůči celnímu úřadu.

Při nákupu dlouhodobého majetku, zejména pokud je odběratel neznámým nebo ne příliš seriózním obchodním partnerem, může dodavatel vyžadovat úhradu **zálohy** ještě před samotným dodáním a fakturací. U odběratele, který zálohu poskytl, je tato záloha zaúčtována jako dlouhodobý majetek na účtu 052 – *Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek* na straně MD, souvztažným účtem je účet 221, příp. 211. K poskytnutým zálohám se vztahuje i DPH, tzn., že se po obdržení daňového dokladu k záloze, který vystaví dodavatel po přijetí zálohy, musí část zálohy připadající na DPH (20 %) přeúčtovat na stranu MD účtu 343, souvztažně se zápisem na straně Dal účtu 052. Po přijetí faktury od dodavatele odběratel započte DPH i zálohu, čímž sníží svůj závazek vůči dodavateli, kterému k datu splatnosti faktury uhradí už jen zbývající část fakturované částky. Poskytnutá záloha tedy v žádném případě nesnižuje pořizovací cenu majetku, ale je pouze jakousi předsplátkou dodavateli.

Pokud společnost obdrží **investiční dotaci na pořízení automobilu**, a to jak ze státního rozpočtu, tak od jiného subjektu, hodnota této dotace snižuje pořizovací cenu automobilu. Přijatá dotace se tedy zaúčtuje ve prospěch účtu 042 a souvztažně s účtem 346 – *Dotace ze státního rozpočtu*, případně 347 – *Ostatní dotace*. Na účet 022 se následně převede pouze

rozdíl mezi výdaji vynaloženými na pořízení a poskytnutou dotací a pouze tento rozdíl bude odpisován.

2.2 Pořízení automobilu vlastní činností

Pokud podnik vytváří majetek vlastní činností, zvyšují se mu tím aktiva a tato činnost se nazývá **aktivace**. V našem případě to může být například automobilka Škoda, která vyrábí vozidla jako výrobky na prodej svým zákazníkům, ale rozhodne se některé si ponechat a zařadit do svého dlouhodobého majetku pro služební účely. Takto nabytý majetek se oceňuje vlastními náklady, což jsou veškeré přímé i nepřímé náklady související s výrobou tohoto dlouhodobého hmotného majetku.

Součet jednotlivých nákladů vynaložených na vytvoření majetku (spotřebovaný materiál, el. energie, mzdové náklady apod.) zaúčtujeme stejně jako při pořízení od dodavatele na kalkulační účet 042 na stranu MD a na účet 624 – *Aktivace dlouhodobého hmotného majetku* na stranu Dal. Náklady na vlastní přepravu nebo montáž zaúčtujeme jako přírůstek na účet 042 a souvztačně na stranu Dal účtu 622 – *Aktivace vnitropodnikových služeb*. Po převzetí do užívání přeúčtujeme sumu vlastních nákladů uvedenou na účtu 042 na účet 022 stejně jako v případě nákupu. Aktivační účty jsou účty výnosovými, ale pro podnik to výnosy v pravém slova smyslu nejsou, protože tyto „výnosy“ jsou kompenzovány v plné výši náklady na pořízení a po vzájemném vyrovnaní neovlivní na konci období výsledek hospodaření. Ten ovlivní pouze nákladové odpisy.

2.3 Pořízení automobilu bezúplatným nabytím

U běžných podnikatelských subjektů méně obvyklým, ale existujícím způsobem, jak nabýt majetek, je darování. **Darovaný automobil se oceňuje reprodukční pořizovací cenou**, což je cena, za kterou by byl tento automobil pořízen v době, kdy se o něm účtuje. Není to tedy cena, za kterou byl majetek koupen, ale jeho současná reálná cena, která zohledňuje opotřebení majetku a tím snižuje původní – historickou pořizovací cenu. V případě, že tato cena není známa, musí její odhad stanovit znalec.

Darovaný automobil zaúčtujeme v reprodukční pořizovací ceně na stranu MD účtu 042 a na stranu Dal účtu 413 – *Ostatní kapitálové fondy*. Další případné náklady spojené s pořízením zaúčtujeme klasicky na účet 042 a po vystavení protokolu o zařazení automobilu do užívání automobil přeúčtujeme zápisem na straně MD účtu 022 a na straně Dal účtu 042.

Pokud jsme automobil dostali darem, musíme podat přiznání k darovací dani podle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, kde je uveden postup výpočtu této daně i případné osvobození. Darovací daň však nevstupuje do ceny automobilu a je pro společnost daňově neuznatelným nákladem, který zaúčtuje na stranu MD účtu 538 – *Ostatní daně a poplatky* a na stranu Dal účtu 345 – *Ostatní daně a poplatky* jako závazek vůči finančnímu úřadu.

2.4 Pořízení automobilu vkladem

Pořízení automobilu **přeřazením z osobního užívání** do podnikání je možné jen u podnikatelů – fyzických osob, které vedou účetnictví. Cenu převáděného majetku musí stanovit znalec a označujeme ji také jako reprodukční pořizovací cenu. Částku zaúčtujeme na stranu MD účtu 042 a na stranu Dal účtu 491 – *Účet individuálního podnikatele*, dále postupujeme stejně jako v předchozích případech.

U obchodních společností může společník upsat automobil jako **nepeněžitý vklad**, a to při zakládání nové společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu již existující společnosti. V případě kapitálové společnosti vzniká společníkovi, který vložil automobil, nárok na podíl na zisku. Jedná se o složitou problematiku a je tedy důležité dbát na správné ocenění vkládaného automobilu, které musí provést znalec. Pokud vzniká nová společnost, musí být nepeněžitý vklad splacen ještě před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Automobil se tedy v účetnictví nově vzniklé společnosti objeví již v zahajovací rozvaze a po převedení z účtu 701 – *Počáteční účet rozvahový* bude jeho hodnota účtována na straně MD účtu 022 a souvztažně na straně Dal účtu 411 – *Základní kapitál*. V případě vložení „nedokončeného“ automobilu do již existující společnosti účtuje příjemce vkladu na účtu 042, kde eviduje i případné další náklady spojené s pořízením, a na účtu 411. Po zařazení automobilu do užívání přeúčtuje jeho cenu z účtu 042 na účet 022. V případě, že byl vložen „dokončený“ nebo již používaný automobil, účtuje příjemce přímo na vrub účtu 022.

2.5 Pořízení automobilu na leasing

Pořízení automobilu na leasing není zcela přesné označení, protože leasingem nedochází k pořízení automobilu v pravém slova smyslu. Nájemce má totiž pouze právo majetek používat, ale **vlastnické právo zůstává pronajímateli**. V České republice byl v minulých

letech leasing populární a mnoho podnikatelů tuto možnost využívalo, a proto jsem se rozhodla zařadit leasing ve své práci mezi způsoby pořízení.

2.5.1 Definice leasingu

Leasing znamená nájem či pronájem hmotných a nehmotných věcí a práv, kdy pronajímatel, tedy osoba, která majetek vlastní a pronajímá, poskytuje za úplatu nebo nepeněžní plnění nájemci, tedy osobě, která získává možnost používat majetek, právo danou věc v průběhu pronájmu používat. **Existují dvě základní kategorie leasingu** – finanční a operativní leasing a je velmi důležité od sebe tyto dva druhy leasingu řádně odlišit kvůli jejich různým dopadům z daňového hlediska.

Finanční leasing je dlouhodobější, obvykle trvá doba pronájmu stejně jako doba ekonomické životnosti pronajímané věci. Zákon o daních z příjmů definuje finanční leasing jako finanční pronájem s následnou koupí najaté věci. V leasingové smlouvě bývá v případě finančního leasingu často ujednán i přechod povinností spojených s údržbou, opravami a servisními službami na nájemce. Jak vyplývá ze zákonné definice finančního leasingu, nastane po skončení leasingové doby přechod vlastnických práv na nájemce za určitou, byť i jen symbolickou úplatu.

Operativní leasing je oproti finančnímu krátkodobější a po skončení doby pronájmu dochází k vrácení pronajatého automobilu pronajímateli. Ve většině případů také u tohoto druhu leasingů zůstávají povinnosti ohledně údržby, oprav a servisních služeb pronajímateli. U tohoto leasingu nikdy nedochází k převodu vlastnických práv.

Mezi právní normy upravující leasing automobilu patří zejména občanský zákoník a obchodní zákoník. Tyto předpisy však neupravují leasing doslovně, ale věnují se úpravě nájemní smlouvy a také smlouvy o výpůjčce, jejímž předmětem je však právo užívat vypůjčenou věc po dohodnutou dobu bezplatně. Leasingové společnosti požadují za pronájem úplatu, z čehož plyne, že leasing je obecně upraven spíše v ustanoveních věnujících se nájemní smlouvě. Leasingu automobilu se věnují § 630 – 637 obchodního zákoníku, které jsou specializovány na smlouvu o nájmu dopravního prostředku.

2.5.2 Leasingová smlouva

Leasingová smlouva je smlouva mezi pronajímatelem, který se zavazuje postoupit nájemci právo využívat pronajatou věc, a nájemcem, který se zavazuje platit pronajímateli úplatu. Podle právních předpisů musí mít smlouva o nájmu dopravního prostředku písemnou formu a měla by co nejpřesněji definovat problémy, které by mohly v průběhu leasingové doby nastat

a vyvolat zbytečné obchodní spory mezi leasingovými smluvními partnery. **V leasingové smlouvě by tedy měly být alespoň tyto informace:**

- identifikace smluvních stran (jméno, adresa bydliště, název, sídlo, příslušná identifikační čísla apod.);
- co nejpřesnější identifikaci pronajímaného předmětu (detailní popis včetně výrobního čísla a čísla karoserie);
- datum uzavření smlouvy;
- datum účinnosti smlouvy, pokud je jiné než datum uzavření (většinou jde o datum předání pronajatého předmětu ve stavu obvyklém k užívání a z účetního hlediska se jedná o datum, od kdy se účtuje o nákladech a výnosech spojených s leasingem);
- doba trvání leasingu, případně datum ukončení;
- údaje o ceně pronajatého majetku (pořizovací cena u pronajímatele, leasingová cena, výše splátek nájemného a v případě finančního leasingu i odkupní cena po skončení leasingu);
- údaje o první mimořádné (zvýšené) splátce, zálohách na splátky nájemného a zálohách na kupní cenu;
- stanovení podmínek a povinností smluvních stran týkající se odborného užívání předmětu, odpovědnosti za škody na majetku a povinnosti oznámení škody pronajímateli, podmínkách pro podnájem předmětu další osobě atd.;
- ustanovení o pojištění předmětu smlouvy (kdo je povinen pojištění uzavřít a kdo platit pojistné);
- ustanovení o oprávnění provádět technické zhodnocení, o jeho úhradě a odepisování;
- ustanovení o případném ručení nebo garanci;
- údaje o sankcích při nesplnění podmínek vyplývajících ze smlouvy některou ze smluvních stran;
- ustanovení o případném předčasném ukončení smlouvy a podmínkách, při kterých je předčasné ukončení možné (např. dohodou smluvních stran, zničením nebo odcizením předmětu smlouvy nebo písemnou výpovědí);
- ustanovení o přechodu vlastnických práv k majetku u smlouvy o finančním leasingu;
- závěrečná ustanovení (např. podmínky pro změnu smlouvy);
- podpisy, případně razítka smluvních stran;
- seznam příloh (zejména splátkový kalendář).

Výše vyjmenované náležitosti smlouvy nemusí být zakotveny přímo v leasingové smlouvě, ale mohou být upraveny ve všeobecných obchodních podmínkách. Pokud tomu tak

je, musí být tyto všeobecné podmínky ke smlouvě přiloženy a nájemce s nimi musí být seznámen ještě před uzavřením smlouvy. Leasingové společnosti nemusí mít vypracovány své vlastní obchodní podmínky, ale mohou využít všeobecné obchodní podmínky vytvořené Českou leasingovou a finanční asociací.

Leasingové společnosti mohou vyžadovat při uzavírání smlouvy po nájemci určité dokumenty, aby měly jistotu, že bude nájemce schopen dostát svým povinnostem vyplývajícím z leasingové smlouvy. Mezi požadovanými dokumenty od nájemců – právnických osob bývá ověřený výpis z obchodního rejstříku, účetní závěrka za poslední účetní období, případně také mezitímní účetní závěrka běžného účetního období, přiznání k DPH za několik období, výpis z bankovního účtu, výkaz cash-flow, případně přehled o dalších závazcích společnosti. Od podnikatelů – fyzických osob bývá vyžadován živnostenský list nebo koncesní listina, občanský průkaz, kopie daňového přiznání, výpis z bankovního účtu, výkaz o majetku a závazcích, přehled o příjmech a výdajích a daňová přiznání k DPH za několik období.

2.5.3 Cena leasingu, splátkový kalendář

Leasingová cena se skládá z počáteční zvýšené splátky a jednotlivých pravidelných splátek, které bývají měsíční, čtvrtletní nebo roční. **Cena leasingu zahrnuje** pořizovací cenu majetku, leasingovou marži pronajímatele a další náklady pronajímatele spojené s pronájmem a pronajatým vozidlem jako jsou úroky z úvěru, ze kterého leasingová společnost uhradila pořizovací cenu, poplatky za vedení úvěrového účtu a jiné správní náklady. V souvislosti s leasingem existuje také **tzv. leasingový koeficient**. Ten vyjadřuje, o kolik procent zaplatí nájemce více, než by zaplatil při nákupu, tedy o kolik přeplatí pořizovací cenu. Výpočet koeficientu je jednoduchý – je to podíl celkové leasingové ceny a vstupní ceny. Leasingový koeficient slouží pro srovnání a zhodnocení nabídek různých leasingových společností a případně také pro porovnání s výší úroků z úvěru, ze kterého by mohl nájemce uhradit pořizovací cenu automobilu místo pronájmu.

Při rozhodování, zda si vzít úvěr na pořízení anebo si automobil pronajmout, však nerozhoduje pouze výše leasingového koeficientu a výše úroků, ale i další faktory jako administrativní náročnost, právo disponování s majetkem, služby nabízené jednotlivými leasingovými společnostmi a bankami a daňové dopady. Vyřízení leasingu je méně administrativně náročné, naproti tomu je u úvěru výhodou vlastnické právo k pořízenému majetku. U leasingu dopravních prostředků nabízejí leasingové společnosti vyřízení povinného ručení a havarijního pojištění za výhodnějších podmínek než běžné pojišťovny a

nájemce tak ušetří nejen čas potřebný k vyřízení těchto pojištění, ale také finanční prostředky, které by musel vynaložit navíc v případě nákupu na úvěr. Z hlediska daňového, tedy z pohledu zákona o daních z příjmů jsou daňově uznatelným nákladem úroky z úvěru, splátky úvěru nejsou nákladem vůbec, každoročně (až do výše vstupní ceny) však lze uplatnit daňové odpisy. V případě leasingu jsou daňově uznatelným nákladem všechny leasingové splátky při splnění podmínek daných zákonem.

Součástí nebo přílohou leasingové smlouvy bývá tzv. splátkový kalendář, který uvádí jednotlivé leasingové splátky, jejich výši a splatnost tak, jak se na tom dohodli smluvní partneri. Znalost splatnosti již na začátku leasingové doby je pro nájemce výhodná, protože se může předem připravit a zajistit si dostatek peněžních prostředků na úhradu. Pokud jsou ve splátkovém kalendáři i údaje o základu daně a výši daně z přidané hodnoty z něj vypočítané, může kalendář nájemci sloužit jako daňový doklad pro uznání nároku na odpočet DPH.

2.5.4 Daňové hledisko leasingu

Novely zákona o daních z příjmů platné od 1. 1. 2008 a 1. 1. 2009 zpřísnily řadu podmínek a ustanovení týkajících se uplatnění jednotlivých leasingových splátek jako daňových nákladů. Při nesplnění zákonných podmínek placené nájemné nejenže přestane být daňově uznatelné, ale i již zaplacené splátky, které byly daňovým nákladem, se mohou stát **zpětně daňově neuznatelnými**. S tím je spojeno nebezpečí doměřování daně, úroků z prodlení či pokut finančnímu úřadu. Je tedy velmi důležité znát tato zákonná ustanovení.

Podmínkou pro daňovou uznatelnost je především časové rozlišení nájemného. Zvýšenou leasingovou splátku placenou předem eviduje nájemce jako náklady příštích období a pronajímatel jako výnosy příštích období a v daném účetním období uplatní pouze poměrnou část. Další podmínkou pro finanční leasing s následnou koupí majetku je doba trvání pronájmu, která musí být alespoň stejně dlouhá jako minimální doba odepisování, a odkupní cena nesmí být vyšší než zůstatková cena automobilu k datu prodeje při zohlednění rovnoměrných daňových odpisů. Při předčasném ukončení leasingového vztahu z jakéhokoliv důvodu se tedy zaplacené splátky stávají daňově neuznatelnými.

K leasingu se nevztahuje pouze zákon o dani z příjmů, ale také zákon o dani z přidané hodnoty. Zvýšená splátka i jednotlivé pravidelné leasingové splátky podléhají základní sazbě DPH, v současné době tedy 20 %. Za datum uskutečnění zdanitelného plnění se považuje datum splatnosti. Daňovým dokladem je splátkový kalendář, pokud obsahuje podstatné náležitosti běžného daňového dokladu a který je přímou součástí leasingové smlouvy nebo je v ní alespoň přímý odkaz. Nesplňuje-li splátkový kalendář podmínky běžného daňového

dokladu, považují se za daňové doklady faktury vydané pronajímatelem na jednotlivé leasingové splátky. DPH je zatížena i odkupní cena po skončení leasingové doby u finančního pronájmu.

2.5.5 Účtování u nájemce leasingu

První leasingovou splátku musí nájemce časově rozlišit, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, a zaúčtuje ji tedy na stranu MD účtu 381 – *Náklady příštích období* a souvztažně jako úbytek peněžních prostředků z účtu 221. Na konci účetního období pak poměrnou část připadající na dané období převede do nákladů na účet 518 – *Ostatní služby* s příslušnou analytickou evidencí podle vnitropodnikové směrnice. Platby jednotlivých pravidelných splátek pak účtuje přímo do nákladů na účet 518. Po skončení leasingové doby u finančního pronájmu s následnou koupí pronajaté věci nájemce odkupní cenu zaúčtuje do nákladů jednorázově na účet 501, 20 % DPH z odkupní ceny pak zaúčtuje na stranu MD účtu 343 jako daň na vstupu a zároveň zvýší závazek vůči dodavateli – pronajímateli, případně sníží stav peněžních prostředků ve výši součtu odkupní ceny a DPH.

2.6 Evidence automobilu

Pořízený majetek musí účetní jednotka ve svém účetnictví také řádně evidovat, aby byla zajištěna jeho identifikace. Základní evidenční jednotkou je inventární předmět, pro který se zřizuje **inventární karta**. Inventární karty musí obsahovat zejména tyto informace:

- název a popis majetku, případně číselné označení;
- datum a způsob jeho pořízení;
- datum zaúčtování na příslušný majetkový účet a uvedení do užívání;
- ocenění;
- zvolený způsob odepisování (účetního i daňového), včetně ročních sazeb, částek za zdaňovací období a výši oprávek;
- datum a způsob vyřazení.

Inventární karty automobilů jsou analytickými účty k syntetickému účtu 022.

Pokud si společnost „pořídila“ automobil na leasing, nemá k němu vlastnické právo a nemůže si jej zařadit do svého obchodního majetku, ale eviduje jej v podrozvahové evidenci jako majetek v úschově na účtu 75x.

Vzorová inventární karta je přiložena v příloze č. 2 této práce.

3. Účetní operace v průběhu životnosti automobilu

Pokud se podnikatel nebo společnost rozhodne při své činnosti používat automobil a pořídí si jej, v dalších obdobích nastane mnoho situací, které s používáním automobilu úzce souvisí a které musí do svého účetnictví zachytit. Jedná se zejména o pojištění, placení silniční daně, nákup pohonných hmot, výplatu cestovních náhrad, opravy, technické zhodnocení a v neposlední řadě také odpisy.

3.1 *Pojištění automobilu*

Pojištění upravuje zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. Pojištění, která se týkají automobilu, je několik. Každý vlastník automobilu by měl uzavřít pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla nejlépe ještě dříve, než nastoupí první jízdu. Ostatní pojištění jsou dobrovolná, a proto někteří podnikatelé raději šetří a riskují, že si případnou škodu budou muset hradit ze svých zdrojů.

3.1.1 **Pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel**

Pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel, **tzv. povinné ručení**, je povinné smluvní pojištění odpovědnosti, tzn., že každý vlastník vozidla musí uzavřít pojistnou smlouvu povinně a ze zákona. Dobrovolný projev vůle má pouze v tom, že si může vybrat pojišťovnu, která má podle něj nejvýhodnější podmínky a u které pojištění uzavře. Toto pojištění se nevztahuje jen na osobní automobily, ale na všechna motorová vozidla, která mají povolení využívat veřejné komunikace, tedy například i na motocykly, tříkolky, čtyřkolky, traktory, přípojná vozidla a samozřejmě nákladní automobily.

Pojistná smlouva musí obsahovat informace o účastnících smlouvy, vozidle, době trvání pojištění (zpravidla se uzavírá na 1 rok a po uplynutí doby se prodlužuje), pojistném období, pojistném, způsobu jeho placení a jeho splatnosti a limitech pojistného plnění. Po uzavření pojistné smlouvy vydá pojišťovna pojistníkovi tzv. pojistku, což je doklad o uzavření pojištění. Na požádání může pojišťovna vydat také zelenou kartu – mezinárodní kartu automobilového pojištění, na základě které nemusí její držitel platit pojistné na pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla v jiném státě, pokud cestuje autem. Zelená karta může být evropská nebo celosvětová, jednotlivé pojišťovny však mohou z různých důvodů některé státy z výčtu vyjmout.

Toto pojištění se uzavírá z důvodu ochrany poškozených neznámých třetích osob při dopravních nehodách, protože pojišťovna nevyplácí žádnou náhradu škody tomu, kdo má pojištění uzavřeno, ani osobám v bezprostředním příbuzenském vztahu (manželka, dítě, osoba žijící ve společné domácnosti), pokud s ním jeli v autě a ani náhradu škody na majetku, který měl pojištěný řidič v kufru. Zákon stanoví minimální limity pro pojistné plnění poškozeným, a to 35 000 000 Kč, pokud utrpí škodu na zdraví nebo usmrcení, a 18 000 000 Kč při škodách na majetku. Limit plnění při majetkových škodách se vztahuje na pojistnou událost jako celek, kdežto limit na škodu na zdraví na jednotlivé poškozené osoby. Některé pojišťovny mají stanoveny tyto limity nad zákonnou hranicí.

Pokud dojde ke škodné události, pojištěný (na jehož odpovědnost je pojištění uzavřeno) je povinen poškozenému poskytnout nezbytné údaje pro uplatnění práva poškozeného na náhradu škody a dále tuto událost písemně oznámit pojišťovně, uvést skutkový stav události – popsat, jak k události a škodě došlo, předložit doklady, uvést, že proti němu bylo uplatněno právo na náhradu škody poškozeným, případně oznámit, že proti němu bylo zahájeno správní nebo trestní řízení v souvislosti s pojistnou událostí. Pokud se při likvidaci pojistné události prokáže, že byla škoda způsobena úmyslně, porušením pravidel silničního provozu nebo vozidlem, které bylo použito neoprávněně, anebo pachatel pojišťovně dopravní nehodu neohlásil, ale od poškozeného přijde dopis o nehodě, má pojišťovna právo na zpětnou úhradu pojistného plnění, které vyplatila poškozeným, od pachatele.

3.1.2 Havarijní pojištění

Havarijní pojištění patří mezi klasická pojištění majetku a jeho uzavření je zcela **dobrovolné**. Slouží ke krytí škod na motorových vozidlech a má tzv. sdruženou formu, není tedy pojištěním jen proti riziku havárie, jak napovídá název, ale také proti riziku vandalství, strojním a živelním rizikům a v dnešní době zahrnuje i asistenční služby. Pojistná smlouva obsahuje podobné informace jako při pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Výše pojistného je stanovena podle kritérií pojišťovaného vozidla, tedy s ohledem na jeho cenu, stav, stáří, účelům použití apod., dále kritérii řidiče – kolik řidičů může dané vozidlo řídit, jejich věk, zkušenosti, jak dlouho jsou držiteli řidičského oprávnění, a také to, zda je pojištění uzavřeno se spoluúčastí pojistníka na pojistném plnění. Spoluúčast může být stanovena buď konkrétní částkou, kdy pojišťovna hradí pouze tu část škody, která je nad stanovenou hranici a drobné škody si hradí pojistník sám, nebo procentem, kdy se pojišťovna podílí na úhradě každé škody. Pojistné se odvíjí také od způsobu určení výše pojistného. U pojištění sjednaného na novou hodnotu se při výpočtu pojistného plnění vychází z nákladů na

znovupořízení věci v době bezprostředně před pojistnou událostí. U pojištění sjednaného na časovou hodnotu se vychází z tzv. časové hodnoty věci, tedy z hodnoty, kterou měla věc bezprostředně před pojistnou událostí. Pojištění může být sjednáno také na modifikovanou hodnotu, u které se při výpočtu plnění přepočítá pořizovací cena koeficientem stanoveným v pojistné smlouvě.

3.1.3 Pojištění rizik při dopravě

Pojištění rizik při dopravě je pojištění podnikatelských rizik škod, které mohou vzniknout při přepravě zboží. Toto pojištění můžeme rozdělit na dvě kategorie – pojištění samotného přepravovaného zboží se nazývá cargo pojištění a pojištění dopravního prostředku je casco pojištění. Pojišťovny samozřejmě umožňují sjednat tyto pojištění najednou jako sdružené. Pojištění se uzavírá zejména kvůli škodám, které mohou vzniknout poškozením, zničením, ztrátou nebo odcizením věci při její přepravě. Přepravou je chápán časový úsek začínající přípravou věci k přepravě za účelem jejího bezprostředního převzetí přepravcem nebo jejího naložení na dopravní prostředek v místě odeslání a končící vydáním věci příjemci v místě určení nebo jejím uložení na určeném místě. Pojišťovna však neuhradí škodu, pokud byla způsobena nedostatečným balením přepravované věci, vnitřní zkázou, působením atmosférického tepla nebo chladu. Pokud však byly tyto škody způsobeny nemožností dopravit poškozenou věc na místo určení včas v důsledku živelní pohromy nebo neočekávané politické situace v zemi, přes kterou dopravce jede, pojišťovna pojistné plnění vyplátí.

3.1.4 Účtování spojené s pojištěním

Placené pojistné je pro společnost vždy nákladem a zároveň výdajem, který zaúčtuje na stranu MD nákladového účtu 548 – Ostatní provozní náklady a na stranu Dal účtu 221 – *Bankovní účty*, případně 211 – *Pokladna* při platbě v hotovosti. Týká-li se pojištění činnosti na dosažení a udržení příjmů, je pojistné daňově uznatelným nákladem a snižuje základ daně.

Pokud dojde k pojistné události a vznikne škoda, znamená to pro společnost další náklad. Běžné škody můžeme zaúčtovat na účet 549 – *Manka a škody z provozní činnosti* a souvztažně jako zvýšení oprávek na účet 082. Pokud byla škoda způsobena živelnou pohromou nebo neznámým pachatelem, jedná se o mimořádnou škodu, kterou zaúčtujeme na účet 582 – *Škody*. Přiznané pojistné plnění je pro společnost výnosem, který zaúčtuje na stranu MD účtu 378 – *Jiné pohledávky*, jako pohledávku za pojišťovnou, a na stranu Dal účtu 648 – *Ostatní provozní výnosy*, respektive 688 – *Ostatní mimořádné výnosy*. Daňově

uznatelným nákladem je mimořádná škoda vždy v plné výši, kdežto provozní manko je uznatelné je daňově uznatelné jen do výše přijaté náhrady.

3.2 Silniční daň

Dalším nákladem, který je spojený s vlastnictvím automobilu, je silniční daň, kterou upravuje zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční. **Předmětem daně** jsou silniční vozidla a jejich přípojná vozidla registrovaná a provozovaná v České republice, která jsou využívána k podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Vozidla neziskových organizací jsou předmětem daně pouze tehdy, když slouží k činnostem, z nichž plynou příjmy. Nákladní automobily s největší povolenou hmotností alespoň 12 tun, které jsou určeny výhradně k přepravě nákladů a jsou registrovány v České republice, jsou předmětem této daně bez ohledu na to, k jaké činnosti jsou používány. Vozidla osvobozená od daně jsou vyjmenována v § 3 zákona o silniční dani.

Obecně je poplatníkem daně fyzická nebo právnická osoba, která je zapsána v technickém průkazu vozidla vydaném v České republice jako držitel nebo provozovatel. Poplatníkem však může být i zaměstnavatel, který vyplácí cestovní náhrady zaměstnanci za použití automobilu, jehož držitel není poplatníkem silniční daně.

Daňová povinnost vzniká v kalendářním měsíci, ve kterém byly splněny podmínky, a zaniká v měsíci, ve kterém rozhodné skutečnosti pominuly. Pokud dojde v průběhu zdaňovacího období ke změně poplatníka, tedy pokud vozidlo prodáme, záleží na tom, komu jsme vozidlo prodali. V případě prodeje občanovi, který vozidlo nebude využívat k podnikání, musíme zaplatit daň i za měsíc, ve kterém proběhl prodej. Pokud jsme však vozidlo prodali jinému podnikateli a máme od něj čestné prohlášení, že se stává poplatníkem již v měsíci, kdy k prodeji došlo, už za daný měsíc daň neplatíme. Nový poplatník má vůči finančnímu úřadu registrační povinnost ve lhůtě splatnosti nejbližší zálohy.

Základ daně je přesně stanoven v zákoně, a to podle druhů vozidel a pro konkrétní vozidlo je uveden v jeho technickém průkazu. U osobních automobilů, kromě automobilů na elektrický pohon, je základem daně zdvihový objem motoru v cm³, u návěsů je to součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a počet náprav a u ostatních vozidel je základem daně největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav. Vozidla na elektrický pohon jsou od daně osvobozena. Roční sazby daně jsou podle jednotlivých způsobů stanovení základu daně také uvedeny v § 6 zákona o silniční dani a také v Příloze č. 3 této práce. V zákoně jsou také uvedeny změny sazeb, které se týkají zejména nových vozidel, jejichž

poplatníků si může v prvních 36 měsících po registraci snížit sazbu daně o 48 %, v dalších 36 měsících o 40 % a v dalších 36 měsících o 25 %. O 25 % si mohou snížit sazbu daně také poplatníci, kteří používají vozidla pro zemědělství. Naopak o 25 % zvýšit sazbu daně musí povinně všichni poplatníci, jejichž vozidla byla registrována do 31. 12. 1989.

Zaměstnavatel, který poskytuje zaměstnanci cestovní náhrady za použití osobního automobilu, může pro výpočet záloh použít roční sazby daně podle § 6 nebo za každý den použití automobilu počítat 25 Kč podle toho, co je pro něj výhodnější. Zvolený způsob však musí poplatník používat po celé zdaňovací období. V daňovém přiznání pak uvede částku, která je pro něj výhodnější po posouzení celého zdaňovacího období, a vznikne mu buď daňový doplatek, pokud je roční daňová povinnost vyšší než zaplacené zálohy, nebo nárok na vrácení daně v případě, že zaplacené zálohy byly vyšší.

Z daňové povinnosti k dani silniční může poplatník uplatnit také slevu na dani, a to v případě, že využívá tzv. kombinovanou dopravu, kdy je zboží přepravováno částečně po silnici a částečně po železnici nebo vnitrozemské vodní cestě. Podmínky a výše možné slevy na dani jsou uvedeny v § 12 zákona o silniční dani.

Přiznání k silniční dani se podává zpětně jednou za rok, nejpozději do 31. ledna. Ve stejné lhůtě je daň splatná, během roku se však platí zálohy, a to k 15. dubnu, 15. červenci, 15. říjnu a 15. prosinci, vždy za 3 měsíce, jen poslední záloha je za dva měsíce a daň za prosinec je zahrnuta až v celkové roční daňové povinnosti.

Čtvrtletní platby záloh na silniční daň zaúčtujeme na stranu MD účtu 345 – *Ostatní daně a poplatky* a na stranu Dal účtu 221. Daňovou povinnost pak zaúčtujeme do nákladů na účet 531 – *Daň silniční* a jako pohledávku na stranu Dal účtu 345. Silniční daň je z pohledu zákona o dani z příjmů považována za daňově uznatelný náklad.

3.3 Nákup pohonných hmot

S prázdnou nádrží by žádné vozidlo daleko nedorazilo, a proto i podnikatelé musí občas natankovat. Nákup pohonných hmot je tedy dalším (daňově uznatelným) nákladem, který spadá do účtové skupiny 50 – *Spotřebované nákupy*, konkrétně na účet 501 – *Spotřebovaný materiál*. Většina společností si ve své vnitropodnikové směrnici stanoví analytický účet pro pohonné hmoty, pro snadnější kontrolu je možné vést analytické účty i pro každé vozidlo zvlášť.

Podnikatelé – fyzické osoby mohou v souvislosti s výdaji na provoz automobilů uplatnit **paušál**, který činí 5 000 Kč měsíčně, a to maximálně pro 3 vozidla jednoho podnikatele. Pro

uplatnění paušálu v celé výši je nutné, aby nebylo vozidlo používáno k soukromým účelům, v případě, že používáno je, lze uplatnit do nákladů pouze 4 000 Kč. Krácený paušál lze využít pouze u jednoho vozidla. Při uplatňování výdajů na provoz automobilu paušálem, není nutné vést knihu jízd, pokud však chceme využít nárok na odpočet DPH z nákupu pohonných hmot, musíme jednotlivé jízdy pečlivě evidovat.

3.4 Cestovní náhrady

Podle zákoníku práce č. 262/2006 Sb., mají nárok na cestovní náhrady zaměstnanci, kteří **při pracovních cestách** využívali se souhlasem zaměstnavatele své vlastní vozidlo. Zaměstnanci přísluší za každý ujetý kilometr sazba základní náhrady jako kompenzace za opotřebení, která je podle současné legislativy ve výši 3,80 Kč za kilometr pro osobní silniční motorová vozidla, a náhrada výdajů za spotřebované pohonné hmoty, která se vypočte následovně: (údaj o spotřebě pro kombinovaný provoz dle norem Evropských společenství uvedený v technickém průkazu vozidla : 100) x cena pohonných hmot platná v době použití vozidla x počet ujetých kilometrů nebo: (aritmetický průměr všech údajů o spotřebě pohonných hmot uvedených v technickém průkazu vozidla : 100) x cena pohonných hmot platná v době použití vozidla x počet ujetých kilometrů. Pro výpočet náhrady výdajů lze použít průměrné ceny stanovené vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí 377/2010 Sb., pokud však chce zaměstnanec uplatnit ceny vyšší, než jsou stanoveny ve vyhlášce, musí předložit doklady o nákupu pohonných hmot. Zaměstnavatel může zaměstnanci vyplatit vyšší náhradu než je minimální limit stanovený vyhláškou, náhrada nad tento limit je však pro zaměstnavatele z pohledu daně z příjmů daňově neuznatelným nákladem podle § 24 odst. 2 písm. k) ZDP.

Cestovní náhrady si zaměstnavatel zaúčtuje do nákladů na stranu MD účtu 512 – *Cestovné* s příslušnou analytikou do limitu/nad limit a na stranu Dal jako závazek k zaměstnanci na účet 331 – *Zaměstnanci* nebo na účet 333 – *Ostatní závazky vůči zaměstnanci*.

3.5 „Manažerská“ vozidla

Manažerské vozidlo je obecný název pro vozidlo poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci na soukromé i služební účely, protože tuto možnost využívají zejména zaměstnanci – manažeři. Bezplatné používání vozidla, které má zaměstnavatel zahrnuto ve svém obchodním majetku nebo jej má najaté, se považuje za druh nepeněžního příjmu

zaměstnance a z pohledu zákona o daních z příjmů je nutné i takovýto příjem zdanit. Za příjem zaměstnance se pro výpočet daně nebo zálohy na daň považuje částka ve výši **1 % ze vstupní ceny vozidla**, a to za každý i započatý kalendářní měsíc. Pokud je však 1 % ze vstupní ceny částka nižší než 1 000 Kč, považuje se za příjem částka 1 000 Kč. Za vstupní cenu se považuje pořizovací cena u majetku vlastního a u majetku najatého cena, za kterou daný automobil pořídil původní vlastník - leasingová společnost. Pokud nedojde během používání vozidla zaměstnancem k technickému zhodnocení, zůstává vstupní cena pro účely výpočtu nepeněžního příjmu stále stejná, i když je vozidlo již zčásti nebo úplně odepsáno. Nepeněžní příjem za poskytnutí vozidla se zahrnuje do základu daně z příjmů ze závislé činnosti a v jednotlivých měsících se zdaní společně se mzdou. Stejně jako ze mzdy se z něj také vypočítává sociální a zdravotní pojištění.

Co se týče pohonných hmot spotřebovaných zaměstnancem pro soukromé účely, jsou dvě varianty úhrady. Buď si výdaje za pohonné hmoty platí sám zaměstnanec, nebo je hradí zaměstnavatel a zaměstnanci tak vzniká další nepeněžní příjem. V druhém případě musí zaměstnanec vést přesnou evidenci jízd s údaji o datu jízdy, jejím cíli, účelu, vzdálenosti v kilometrech a stavu celkově ujetých kilometrů. Z takto vedené evidence lze pak snadno vyčíst počet kilometrů a spotřebu pro služební i soukromé účely.

Částka, o kterou je zaměstnanci zvýšen základ daně z příjmů ze závislé činnosti, se nijak účetně nezachycuje, pouze na zúčtovací a výplatní listině a na mzdových listech daného zaměstnance je uveden přesný výpočet mzdy, pojištění a daně včetně zvýšení základu daně v souvislosti s poskytnutím automobilu.

3.6 Leasing

Ve druhé kapitole jsem se podrobněji zabývala leasingem jakožto možností „pořízení“ automobilu z pohledu nájemce, v této kapitole bych chtěla alespoň stručně popsat situaci **z pohledu leasingové společnosti**, tedy pronajímatele. Prvním krokem k pronájmu je pořízení automobilu leasingovou společností a zařazení do jejího obchodního majetku.

Pronajímatel je vlastníkem automobilu, který může daňově odepisovat. V současné době povoluje zákon o daních z příjmů zrychlenou nebo rovnoměrnou formu daňových odpisů. U finančního pronájmu s následnou koupí týkajícího se hmotného movitého majetku mohli pronajímatelé do konce roku 2007 majetek odepisovat prostřednictvím tzv. leasingových odpisů. Tato možnost stále platí pro stále platné leasingové smlouvy uzavřené před koncem roku 2007. Leasingové odpisy byly jednoznačně nejvýhodnější formou odepisování, a to

zejména u majetku zařazeného ve 2. a 3. odpisové skupině, tedy i automobilů. Tyto odpisy totiž umožňovaly rychlejší přechod vstupní ceny do daňově uznatelných nákladů. Zákon o daních z příjmů však definoval i podmínky, za kterých lze leasingové odpisy uplatnit, konkrétně § 30 odst. 4 ZDP platného do konce roku 2007 říkal:

„Pronajímáný hmotný movitý majetek u finančního pronájmu s následnou koupí najatého hmotného majetku lze odepsat až do výše 90 % vstupní ceny rovnoměrně po dobu trvání pronájmu za předpokladu, že doba pronájmu trvá alespoň 40 % doby odepisování stanovené v ZDP, nejméně však 3 roky. Při prodloužení pronájmu nad 40 % doby odepisování je možno odepsat za každé jedno procento doby odepisování další jedno procento vstupní ceny nad 90 % až do 100 % vstupní ceny.“

Z předchozího ustanovení vyplývá, že osobní automobil mohl pronajímatel plně odepsat již za 3 roky, nákladní pak za 4 roky. Problém může nastat, pokud je leasingová smlouva ukončena předčasně. V takovém případě musí pronajímatel upravit základ daně z příjmů o rozdíl mezi leasingovými odpisy uplatněnými v daném období a odpisy vypočtenými rovnoměrnou nebo zrychlenou metodou. Pronajímatel nemusí upravovat základ daně pouze v případě, že smlouva byla ukončena z důvodů zničení nebo odcizení pronajatého předmětu. Odpisy v jednotlivých letech účtuje pronajímatel stejně jako každý jiný vlastník, a to na účet 551 – *Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku* a na účet oprávek 082 – *Oprávkový k samostatným movitým věcem a souborům movitých věcí*.

Za poskytnutí práva užívat najatou věc dostává pronajímatel úplatu v podobě leasingových splátek. Jejich výši ovlivňuje cena pořízení daného majetku a také obchodní marže, která musí pronajímateli pokrýt veškeré náklady spojené s pronájmem a zisk. První zvýšenou leasingovou splátku musí leasingová společnost podle ustanovení zákona o účetnictví časově rozlišit, protože se týká celé doby pronájmu. Přijetí zvýšené splátky zaúčtuje pronajímatel jako příjem peněžních prostředků na účtu 221 a souvztažně na účet 384 – *Výnosy příštích období*. Daň z přidané hodnoty ve výši 20 % z první splátky zaúčtuje na stranu Daň účtu 343 jako daň na výstupu, na základě které vzniká pronajímateli daňová povinnost vůči finančnímu úřadu. Na konci účetního období pak poměrnou část první splátky připadající na dané období ve výši bez DPH převede z účtu 384 do výnosů na účet 602 – *Tržby z prodeje služeb*. Jednotlivé pravidelné splátky znamenají pro pronajímatele také výnos, který zaúčtuje na účet 602, a zároveň příjem na účet 221, daňová povinnost je stejná jako u první zvýšené splátky. V případě fakturace předchází účtování o úhradě předpis pohledávky vůči nájemci.

3.7 Školení zaměstnanců

Pro provoz motorových vozidel je nutné vlastnit příslušné řidičské oprávnění. Hledá-li zaměstnavatel nového zaměstnance na pracovní pozici, v jejíž náplni činnosti je i řízení osobního automobilu, bývá běžně vlastnictví řidičského průkazu skupiny B jedním z požadavků na uchazeče. Pokud se společnost zabývá nákladní dopravou, potřebuje pro svou činnost zaměstnance, kteří mají řidičské oprávnění pro nákladní automobily (skupina C, C1, příp. E). Ne všichni uchazeči o zaměstnání tohoto typu však oprávnění mají. Některé společnosti proto nabízejí úhradu autoškoly jako podmíněný zaměstnanecký benefit. Podmínkou může být například minimální doba trvání pracovního poměru. Z účetního hlediska znamená školení nákladovou položku, kterou zaúčtuje na účet 518 – *Ostatní služby* a na účet 321 jako závazek vůči dodavateli – autoškolě.

3.8 Inventarizace

Podle ustanovení zákona o účetnictví jsou všechny účetní jednotky povinny provést alespoň jednou za účetní období inventarizaci majetku a závazků, aby jejich účetnictví bylo průkazné. Inventarizace je proces, při kterém účetní jednotky zjišťují skutečný stav veškerého majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá účetnímu stavu. Provádí se k okamžiku sestavení řádné či mimořádné účetní závěrky, v průběhu účetního období lze provádět tzv. průběžnou inventuru, a to pouze u zásob, které jsou účtovány podle druhu, místa uložení nebo odpovědné osoby, a také u dlouhodobého hmotného majetku, který je v soustavném pohybu a nemá přesně stanovené místo, kam náleží. Doklady o provedení inventarizace musí účetní jednotka uchovávat po dobu 5 let po jejím provedení.

Proces inventarizace se skládá ze dvou fází – inventury a samotné inventarizace. Inventura je zjišťování skutečných stavů majetku a závazků společnosti a podle povahy věci, jejíž stav se zjišťuje, dělíme inventuru na fyzickou a dokladovou. U automobilů se provádí **fyzická inventura**.

Údaje o skutečných stavech zjištěných při inventuře se zaznamenávají na inventurní soupisy, které musí obsahovat zejména zjištěné skutečné stavy a údaje o ocenění majetku a závazků k okamžiku ukončení inventury.

Po provedení inventury následuje vlastní inventarizace, kterou se rozumí porovnávání zjištěných skutečných stavů se stavy vedenými v účetních knihách. Pokud stavy souhlasí, je vše v pořádku, v realitě však často bývají u některých druhů majetku rozdílné a při

inventarizaci vznikají **tzv. inventarizační rozdíly**. V lepším případě je zjištěný skutečný stav vyšší než účetně doložený a rozdíl se označuje jako **přebytek**. Ten se zaúčtuje jako přírůstek daného majetku a souvztažně do výnosů na účet 648 – *Ostatní provozní výnosy*. V případě automobilů může být přebytkem například nadbytečný benzín v nádrži nebo neevidované autorádio, ale také celý automobil.

Zjištěný a dosud neevidovaný automobil, stejně jako jiný dlouhodobý hmotný majetek, se při inventarizaci neúčtuje do výnosů, ale ocení se reprodukční pořizovací cenou a zaúčtuje se jako plně odepsaný majetek na majetkový účet 022 na stranu MD a zároveň na účet 082 – *Oprávký k samostatným movitým věcem a souborům movitých věcí*. Pro takto nabytý majetek se také musí zřídit inventární karta, která však nebude obsahovat odpisový plán.

Opačná situace oproti přebytku nastává, pokud je skutečný stav nižší než účetní, a zjištěný rozdíl se nazývá **manko**. Mankem může být hodnota chybějícího automobilu, jeho součásti či benzínu v nádrži. Manko se zaúčtuje do nákladů na účet 549 – *Manka a škody z provozní činnosti* a zároveň jako úbytek na účtu konkrétního majetku. V případě chybějícího automobilu je hodnota manka rovna zůstatkové ceně, o kterou se zvýší stav na účtu opravek a následně je třeba automobil vyřadit z účetní evidence. Předpis náhrady škody hmotně odpovědnému zaměstnanci se pak zaúčtuje jako zvýšení pohledávky vůči zaměstnanci na stranu MD účtu 335 – *Pohledávky za zaměstnanci* a jako výnos na účet 648. Hodnota manka na účtu 549 je daňově uznatelná jen do výše přijaté náhrady.

3.9 Technické zhodnocení

Technické zhodnocení majetku působí v praxi podnikatelům a účetním mnoho problémů. Často je totiž technické zhodnocení, ať už úmyslně nebo ne, zaměňováno za opravu nebo údržbu. Zákon o daních z příjmů však technické zhodnocení vymezuje přesně jako **výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukci a modernizaci majetku**, pokud za jedno zdaňovací období převýšily v úhrnu 40 000 Kč ve vztahu k jednomu konkrétnímu majetku. Technickým zhodnocením může být i částka nižší než 40 000 Kč, ale částka vyšší nikdy nemůže být výdajem na opravu, přestože řada podnikatelů se o takovéto uplatnění snaží. Podstatným rozdílem mezi technickým zhodnocením a opravou či údržbou je způsob uplatnění nákladů z daňového hlediska. Zatímco náklady na opravy se zahrnují do nákladů jednorázově k okamžiku opravy, částka vynaložená na technické zhodnocení se dostane do nákladů v průběhu několika zdaňovacích období v podobě odpisů.

Opravou je obecně uvedení majetku do původního stavu. Opravou jsou odstraňovány účinky poškození nebo fyzického opotřebení za účelem uvedení majetku do předchozího provozuschopného stavu, a to i s použitím jiných než původních materiálů, dílů, součástí nebo technologií, pokud tím nedojde k modernizaci. Údržbou se rozumí činnost, kterou se proces fyzického opotřebení zpomaluje a předchází se poruchám. „Opravy“, při kterých dojde k modernizaci majetku, tedy uvedení do jiného než původního stavu, jsou technickým zhodnocením. Pokud však majetek nelze uvést do původního stavu proto, že v době opravy už není k dispozici původní materiál nebo náhradní díly nebo by jejich použití bylo značně neobvyklé a drahé, nepovažuje se taková změna za technické zhodnocení ale za opravu podle Pokynu D-300.

Pojmy nástavby, přístavby a stavebních úprav definované zákonem jako technické zhodnocení jsou celkem jasné a týkají se zejména dlouhodobého hmotného nemovitého majetku, proto se jimi nebudu zabývat. Technického zhodnocení automobilů může být dosaženo rekonstrukcí či modernizací. Rekonstrukcí se rozumí takové zásahy do majetku, které mají za následek změnu účelu majetku nebo technických parametrů, byť by to byl i jeden jediný a vedlejší parametr a změnil se o jakoukoliv sebemenší hodnotu. Modernizace má za následek rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti daného majetku.

Je-li provedeno technické zhodnocení na vozidle, které má podnikatel zahrnuto v obchodním majetku, už v roce pořízení, hodnota zhodnocení se stává součástí vstupní ceny. Hodnota technického zhodnocení provedeného v průběhu používání a odpisování majetku vstupuje do zvýšené vstupní nebo zvýšené zůstatkové ceny majetku podle zvoleného způsobu odpisování. Pokud bylo technické zhodnocení provedeno na majetku, který není dlouhodobým majetkem ani z účetního ani z daňového hlediska, hodnota zhodnocení neovlivní vstupní cenu majetku, ale vzniká kategorie tzv. jiného majetku – technické zhodnocení, které se musí začít odepisovat samostatně. Takováto situace může nastat například v případě, že si podnikatel pořídí ojeté vozidlo se vstupní cenou nižší než je limit, který si stanovil pro zařazení do dlouhodobého majetku, a na tomto majetku provedl zhodnocení dražší než samotné vozidlo. Technické zhodnocení je nutné odepisovat samostatně také v případě, že bylo provedeno na majetku, u kterého poplatník uplatňuje mimořádné odpisy. Pokud je technické zhodnocení provedeno na najatém majetku nájemcem a byla-li s vlastníkem uzavřena smlouva o provedení, úhradě a odpisování technického zhodnocení, nájemce hodnotu technického zhodnocení odepisuje jako jiný majetek. Jestliže takováto smlouva uzavřena nebyla, nájemce nemůže technické zhodnocení do nákladů zahrnout. Technickým zhodnocením jsou také výdaje podle zákonné definice, jestliže je hradí

budoucí nájemce na cizím hmotném majetku v průběhu jeho pořizování a za podmínky, že se stane nájemcem a vlastník majetku nezahrne výdaje vynaložené budoucím nájemcem do vstupní ceny.

Účetně se technické zhodnocení automobilu zachytí v průběhu účetního období na kalkulačním účtu 042 a zároveň jako úbytek peněžních prostředků nebo zvýšení závazku k dodavateli. Pokud je na konci období celková suma vyšší než stanovený limit, přeúčtuje se na majetkový účet 022. Odpisy technického zhodnocení se vyčíslí a zaúčtují stejně jako odpisy majetku, na němž bylo zhodnocení provedeno. Naproti tomu opravy majetku se zaúčtují jednorázově přímo do nákladů na účet 511 – *Opravy a udržování* a souvztažně na účet 211, případně 221 nebo 321.

4. Odepisování a vyřazení automobilu

4.1 Odpisy

Krátkodobý majetek je během podnikatelské činnosti spotřebován jednorázově a do nákladů vchází v okamžiku spotřeby. Naproti tomu dlouhodobý majetek se nespotřebovává přímo, ale postupným fyzickým a morálních (technologickým) opotřebením v průběhu několika účetních a zdaňovacích období. Není tedy zpravidla možné zahrnout celou vstupní cenu do nákladů v období, kdy byl majetek pořízen, ale je přenášena do nákladů ve více obdobích prostřednictvím odpisů. Pro výpočet odpisů si účetní jednotky sestavují **odpisový plán**, což je soupis veškerého odpisovaného majetku s určením procenta opotřebení. To se stanoví jako roční odpisová sazba a odpis je vypočítáván ze vstupní ceny majetku. **Vstupní cenou majetku může být** pořizovací cena, reprodukční pořizovací cena nebo vlastní náklady podle způsobu pořízení. Roční odpisová sazba by měla odpovídat konkrétním podmínkám, ve kterých se majetek nachází (vytíženost, najeté kilometry apod.). Odpisový plán je účetním dokladem pro výpočet a zaúčtování odpisů. Kromě odpisového plánu účetní jednotka popíše zvolený způsob odepisování také ve své vnitropodnikové směrnici a na inventárních kartách jednotlivého majetku. Vypočtené odpisy se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

Odpisy dlouhodobého majetku dělíme do dvou základních skupin – na **odpisy účetní a daňové**. Oba druhy odpisů mají své specifické úkoly a účetní jednotky by měly dbát na přesné vyčíslení jejich výše odděleně, přestože žádné zákonné ustanovení tuto povinnost nenařizuje přímo. Stanovení účetních i daňových odpisů ve stejné výši je tedy možné a na administrativu o mnoho jednodušší, proto tuto možnost využívají zejména drobnější podnikatelé.

Pro názornost uvedu u každé metody odepisování postup výpočtu odpisů a odpisový plán. Automobil bude v jednotlivých příkladech splňovat obdobné podmínky, aby bylo možné jednotlivé metody lépe porovnat.

4.1.1 Účetní odpisy

Účetní odpisy jsou upraveny především zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb., vyhláškou Ministerstva financí č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, a také Českými účetními standardy pro podnikatele, především ČÚS č. 013 –

Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek, č. 011 – Operace s podnikem a č. 019 – Náklady a výnosy.

Účetní odpisy vyjadřují **skutečné opotřebení majetku a trvalé snížení hodnoty majetku** a jsou pro společnost účetním nákladem, který snižuje účetní výsledek hospodaření, základ daně z příjmů však neovlivní.

Vymezení dlouhodobého majetku z účetního hlediska je odlišné od daňového. Vyhláška Ministerstva financí č. 500/2002 Sb. v § 7 odst. 3 řadí automobily mezi dlouhodobý hmotný majetek jako samostatné movité věci a soubory movitých věci se samostatným technicko-ekonomickým určením, pokud je jejich doba použitelnosti delší než 1 rok a výše ocenění podle rozhodnutí účetní jednotky. Toto rozhodnutí však podléhá zákonné povinnosti o respektování principu významnosti a věrného a poctivého zobrazení majetku. Dlouhodobým majetkem by tedy obecně neměl být majetek s příliš nízkou hodnotou, což je však velmi relativní pro různě velké podnikatelské subjekty. Pro malou společnost může být významnou položkou majetek v ocenění nad 25 000 Kč, naproti tomu pro velké společnosti mohou být položky do 100 000 Kč nevýznamné. Samostatné movité věci a soubory movitých věci se samostatným technicko-ekonomickým určením, které mají dobu použitelnosti delší než 1 rok, ale v důsledku pořizovací ceny nižší než je limit pro ocenění stanovený účetní jednotkou nejsou zařazeny jako dlouhodobý hmotný majetek, se považují za drobný hmotný majetek, o kterém se účtuje jako o zásobách. Drobný hmotný majetek tedy není účetně odepisován v průběhu jeho používání, ale jednorázově jako spotřeba zásob.

Český účetní standard č. 013 popisuje způsoby a metody účetního odepisování. Zvolená metoda odpisování, tedy postup, jakým bude majetek odpisován, a také doba odpisování by měla být uvedena v odpisovém plánu. Stěžejní skutečností je, že zvolená doba odpisování by měla co nejpřesněji odpovídat skutečné době, po kterou bude daný majetek používán a postupně opotřebováván. Žádný zákon proto nestanovuje konkrétní dobu pro účetní odpisování a tuto dobu si stanovuje sám podnik, aby zajistil věrný obraz skutečné majetkové situace v podniku v souladu s ustanoveními zákona o účetnictví. **Z metodologického hlediska existuje** pro výpočet účetních odpisů:

1. časová metoda

- zpomalená;
- rovnoměrná;
- zrychlená;

2. výkonová metoda.

Účetní odpisy je, na rozdíl od daňových, nutné zaúčtovat, a to na vrub nákladového účtu 551 – *Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku* a ve prospěch účtu 082 – *Oprávkový k samostatným movitým věcem a souborům movitých věcí*. Na oprávkovém účtu se kumulují odpisy za jednotlivé roky a jejich celková suma, pro niž se používá pojem **oprávky**, vyjadřuje opotřebení majetku za uplynulou dobu odepisování.

4.1.1.1 Časové metody účetního odpisování

Časové metody vycházejí z celkové **doby použitelnosti** majetku, kterou musí účetní jednotka na začátku doby odpisování odhadnout. Je také velmi důležité přesně určit okamžik, od kterého se majetek bude odepisovat. Tímto okamžikem je den, kdy se majetek účetně stává dlouhodobým majetkem. Časové odpisy mohou být vyčísleny s přesností na dny nebo měsíce, zpravidla se však dává přednost měsíčním odpisům a platí, že odpisování je zahájeno od počátku měsíce následujícího po měsíci, v němž se majetek stal dlouhodobým majetkem.

Časové metody účetního odpisování mohou být zpomalené, rovnoměrné nebo zrychlené.

Zpomalená metoda

Zpomalená (progresivní) metoda časového účetního odpisování se používá především u majetku, u kterého účetní jednotka předpokládá, že využití a tedy i opotřebení v prvních letech bude výrazně nižší než na konci jeho životnosti. Hodnota odpisu v následujícím roce je vždy vyšší než hodnota odpisu v předcházejícím roce. Výpočet zpomalených odpisů provedeme podle vzorce:

$$\boxed{odpis = \frac{2 \cdot VC \cdot i}{t(t+1)}}$$

kde: VC ... vstupní cena majetku,

i ..... rok odpisování,

t ..... počet let odpisování.

Příklad 1:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Automobil bude používán 5 let.

Odpisový plán:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$(2 \cdot 400\,000 \cdot 1) / 5 \cdot (5 + 1) = 26\,667$	26 667	373 333
2009	$(2 \cdot 400\,000 \cdot 2) / 5 \cdot (5 + 1) = 53\,334$	80 001	319 999
2010	$(2 \cdot 400\,000 \cdot 3) / 5 \cdot (5 + 1) = 80\,000$	160 001	239 999
2011	$(2 \cdot 400\,000 \cdot 4) / 5 \cdot (5 + 1) = 106\,667$	266 668	133 332
2012	$(2 \cdot 400\,000 \cdot 5) / 5 \cdot (5 + 1) = 133\,332$	400 000	0

Rovnoměrná metoda

Při použití rovnoměrné metody výpočtu účetních odpisů se v každém roce odpisování uplatňuje stejná poměrná část vstupní ceny majetku. Tato metoda je vhodná pro majetek, který bude opotřebováván rovnoměrně po celou dobu užívání. Tato metoda je asi nejvhodnější pro osobní automobily, které podnikateli slouží k běžnému provozu jako je dojíždění do místa podnikání, na úřady, služební cesty apod. Výši odpisů za jedno období určíme jako podíl vstupní ceny a doby životnosti majetku:

$$\text{odpis} = \frac{VC}{t},$$

kde: VC ... vstupní cena,

t ..... počet let odpisování.

Příklad 2:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Automobil bude používán 5 let.

Odpisový plán:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$400\,000 / 5 = 80\,000$	80 000	320 000
2009	$400\,000 / 5 = 80\,000$	160 000	240 000
2010	$400\,000 / 5 = 80\,000$	240 000	160 000
2011	$400\,000 / 5 = 80\,000$	320 000	80 000
2012	$400\,000 / 5 = 80\,000$	400 000	0

Zrychlené metody

Zrychlených (degresivních) metod pro účetní odepisování je několik. Nejpoužívanějšími jsou **metoda DDB** a **metoda SYD**, o kterých se ve své práci alespoň okrajově zmíním. Pro obě tyto metody platí, že odpis v roce následujícím je vždy nižší než v předchozím roce, nejvyšší odpis je tedy v prvním roce odepisování a nejnižší pak v posledním. Zrychlené odpisy je vhodné využít pro majetek, který je využíván ve větší míře v prvních letech anebo který velmi rychle morálně zastarává, jako je například výpočetní technika.

Metoda DDB (Double-Declining-Balance Method)

Metoda je založena na dvojitém zrychlení oproti lineárnímu odepisování. Jednotlivé odpisy se vyčíslí pomocí konstantní odpisové sazby a klesající odepsatelné částky, která je rovna zůstatkové ceně z minulého období. Odpisová sazba se rovná procentu DDB, které se stanoví podle vzorce:

$$\%DDB = \frac{100\%}{t} \cdot 2$$

Odpis za daný rok vypočítáme podle vzorce:

$$odpis = ZC \cdot \%DDB,$$

kde: ZC ... zůstatková cena,

t ..... počet let odepisování.

Vzhledem k principu této metody však v posledním roce odepisování nepoužijeme pro stanovení odpisu tyto vzorce, protože výše odpisu se musí rovnat zůstatkové ceně majetku z minulého období.

Příklad 3:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Automobil bude používán 5 let.

Výpočet odpisové sazby: $\%DDB = \frac{100\%}{5} \cdot 2 = 40\%$

Odpisový plán:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$0,4 \cdot 400\,000 = 160\,000$	160 000	240 000
2009	$0,4 \cdot 240\,000 = 96\,000$	256 000	144 000
2010	$0,4 \cdot 144\,000 = 57\,600$	313 600	86 400
2011	$0,4 \cdot 86\,400 = 34\,560$	348 160	51 840
2012	51 840	400 000	0

Metoda SYD (Sum-of-the-Year's-Digits Method)

Tato metoda je založena na klesající odpisové sazbě a konstantní odpisované částce, která se rovná vstupní ceně automobilu. Odpisovou sazbu vypočítáme ze zlomku, kde je v čitateli počet let, po které ještě bude majetek odpisován, a ve jmenovateli je součet čísel jednotlivých let odepisování. Pro výpočet odpisů použijeme vzorec:

$$\text{odpis} = VC \cdot \frac{t^*}{\sum t_i},$$

kde: VC ... vstupní cena majetku,

t^* ..... počet let, po které ještě bude majetek odpisován,

$\sum t_i$ .... součet čísel jednotlivých let odpisování.

Příklad 4:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Automobil bude používán 5 let.

Výpočet sumy let: $\sum t_i = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$

Odpisový plán:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$5 / 15 \cdot 400\,000 = 133\,334$	133 334	266 666
2009	$4 / 15 \cdot 400\,000 = 106\,667$	240 001	159 999
2010	$3 / 15 \cdot 400\,000 = 80\,000$	320 001	79 999
2011	$2 / 15 \cdot 400\,000 = 53\,334$	373 335	26 665
2012	$1 / 15 \cdot 400\,000 = 26\,665$	400 000	0

4.1.1.2 Výkonová metoda účetního odepisování

Výkonové odpisy, jak už napovídá název, se odvíjejí od **výkonu majetku v jednotlivých letech** jeho odepisování. Výkonovou metodu je tedy vhodné použít u majetku, u něhož opotřebení závisí na míře skutečného využití. Takovýmto majetkem jsou především stroje a také automobily. Pro správnou informaci o výkonech je třeba vést podrobnou evidenci, což může být u některých strojů v praxi velmi náročné. U automobilů se výkon měří podle ujetých kilometrů, které podnikatelé zachycují v knize jízd pro účely. Při uplatnění výkonové metody účetních odpisů jde o výpočet odpisového koeficientu, s jehož pomocí je potom v závislosti na míře využití majetku odepisována jeho hodnota. Pro výpočet odpisového koeficientu musíme odhadnout celkový počet ujetých kilometrů, vyrobených výrobků či jiné měřitelné jednotky výkonu za celou dobu odepisování. Odpisový koeficient vypočítáme ze vzorce:

$$OK = \frac{VC}{PJV},$$

kde: VC ... vstupní cena majetku,

PJV ... počet jednotek výkonu (v případě automobilů počet ujetých kilometrů).

Příklad 5:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Automobil bude používán 5 let. Podle odhadu účetní jednotky ujede automobil 130 000 km, z toho v roce 2008 25 000 km, v roce 2009 35 000 km, 2010 24 000 km, 2011 26 000 km a v roce 2012 20 000 km.

$$OK = 400\,000 / 130\,000 = 3,08$$

Odpisový plán:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$3,08 \cdot 25\,000 = 77\,000$	77 000	323 000
2009	$3,08 \cdot 35\,000 = 107\,800$	184 800	215 200
2010	$3,08 \cdot 24\,000 = 73\,920$	258 720	141 280
2011	$3,08 \cdot 26\,000 = 80\,080$	338 800	61 200
2012	$3,08 \cdot 20\,000 = 61\,200$	400 000	0

4.1.1.3 Účetní odpisování technického zhodnocení

Jak už jsem uvedla v kapitole 3.9, technické zhodnocení definuje pouze zákon o daních z příjmů nikoli účetní předpisy, proto se však na technické zhodnocení z účetního hlediska pohlíží velmi podobně jako z hlediska daňového.

Po zařazení technického zhodnocení do dlouhodobého majetku se o jeho hodnotu navýší vstupní, resp. zůstatková cena zhodnoceného majetku a již od roku, ve kterém byl majetek zhodnocen, se odpisy počítají ze zvýšené ceny.

V případě finančního leasingu je technické zhodnocení provedené na majetku nájemcem odpisováno nájemcem jako samostatný majetek a při převzetí majetku do vlastnictví po skončení leasingové doby se pořizovací cena majetku navýší o zůstatkovou cenu odpisovaného technického zhodnocení a pokračuje se v odpisování.

4.1.2 Daňové odpisy

Daňové odpisování se řídí **zákonem o daních z příjmů** v § 26 - 33, které stanovují přesná pravidla a účetní jednotky tak nemají takovou volnost v rozhodování jako tomu je u účetních odpisů. Rozdílů mezi daňovými a účetními odpisy je však více. Ani definice majetku z daňového hlediska není totožná s účetním hlediskem. Podle § 26 odst. 2 ZDP jsou automobily, patřící mezi samostatné movité věci, dlouhodobým hmotným majetkem v případě, že jejich vstupní cena je vyšší než 40 000 Kč a mají provozně-technické funkce delší než jeden rok. Automobily s cenou nižší než 40 000 Kč tedy nelze daňově odpisovat.

Definici daňových odpisů hmotného majetku uvádí § 26 odst. 5 ZDP:

„Odpisováním se pro účely ZDP rozumí zahrnování odpisů z hmotného majetku evidovaného u poplatníka, který se vztahuje k zajištění zdanitelného příjmu, do výdajů (nákladů) k zajištění tohoto příjmu. Odpisování lze zahájit po uvedení pořizované věci do stavu způsobilého k obvyklému užívání, kterým se rozumí dokončení věci a splnění technických funkcí a povinností stanovených zvláštními právními předpisy pro užívání. Obdobně to platí pro technické zhodnocení (§ 33 ZDP).“

Dalším důležitým ustanovením je § 26 odst. 8 ZDP, který říká:

„Odpisy pro účely ZDP není poplatník povinen uplatnit, přitom odpisování lze i přerušit, ale při dalším odpisování je nutné pokračovat způsobem, jako by odpisování přerušeno nebylo, a to za podmínky, že v době přerušování neuplatní poplatník (vlastník ani nájemce) výdaje paušální částkou podle § 7 nebo § 9 ZDP.“

Z těchto zákonných ustanovení tedy vyplývá, že daňové odpisy jsou nákladovou položkou, která snižuje základ daně z příjmů. Jejich uplatňování a zahrnování do nákladů

však není povinností, pouze právem poplatníků daně z příjmů. Záleží tedy jen na rozhodnutí účetní jednotky, zda bude daňové odpisy uplatňovat. Jak už jsem uvedla, tyto odpisy snižují základ daně a z pohledu poplatníka pozitivně ovlivňují daňovou povinnost, proto se podnikatelé rozhodují pro uplatňování daňových odpisů.

Daňové odpisování je možno kdykoliv přerušit. Nejčastěji k přerušení dochází u podnikatelů, kteří dosáhli v daném účetním období daňové ztráty a odpisy by tuto ztrátu ještě prohloubily. Při pokračování odpisování je nutné dodržet stejný postup odpisování, jako by k přerušení vůbec nedošlo.

Podle zákona o daních z příjmů lze daňově odpisovat hmotný majetek, který není z daňového odpisování vyloučen. Majetek vyloučený z daňového odpisování definuje ZDP v § 27 mimo jiné jako bezúplatně převedený majetek podle smlouvy o finančním pronájmu s následnou koupí najaté věci (finanční leasing), pokud náklady související s jeho pořízením nejsou vyšší než 40 000 Kč. Dále jsou vyloučeny inventarizační přebytky hmotného majetku, pokud nebyly při zjištění zaúčtovány ve prospěch výnosů, dále hmotný movitý majetek nabytý věřitelem v důsledku zajištění závazku převodem práva, a to po dobu zajištění závazku a za předpokladu, že jej po tuto dobu bude odpisovat původní vlastník, uzavře-li s věřitelem smlouvu o výpůjčce. Od roku 2008 je z odpisování vyloučen také majetek, jehož bezúplatné nabytí bylo předmětem daně darovací a bylo v době nabytí od daně osvobozeno podle § 19 zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.

Postup daňového odpisování hmotného majetku vymezují § 30 – 32 ZDP. Poplatník musí v prvním roce odpisování zařadit pořízený majetek do příslušné odpisové skupiny podle přílohy č. 1 ZDP. Odpisových skupin je v současné době 6 a ke každé z nich je přiřazena minimální doba pro daňové odpisování. Automobily, a to osobní i nákladní, spadají do skupiny 2 s minimální dobou odpisování 5 let. Do konce roku 2007 patřily osobní automobily do zvláštní samostatné odpisové skupiny 1a s minimální dobou odpisování 4 roky. Tato odpisová skupina byla v roce 2008 zrušena a u osobních automobilů pořízených před rokem 2008 a zařazených ve skupině 1a bylo nutné prodloužit dobu odpisování ze 4 na 5 let.

Účetní jednotky musí v prvním roce odpisování také stanovit, zda budou daňové odpisy uplatňovat **rovnoměrně nebo zrychleně**. Zvolený způsob odpisování musí být stejně jako u účetních odpisů dodržován po celou dobu odpisování. Stejně také platí, že majetek lze odpisovat maximálně do výše vstupní ceny a jednotlivé odpisy se také zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

Daňové odpisy u rovnoměrné metody i u metody zrychlené jsou vždy v prvním roce odpisování nižší než v následujících letech, protože zákon zohledňuje fakt, že většina majetku

je poplatníky pořizovaná během zdaňovacího období, tudíž není používána celé období, a proto i odpisy jsou nižší.

Z výše uvedených nařízení vyplývá, že výše daňových a účetních odpisů se v jednotlivých letech odpisování liší. Liší se také vliv na základ daně z příjmů a z této rozdílnosti vzniká tzv. odložená daň. Zákonnou povinnost účtovat o **odložené dani** však mají pouze účetní jednotky podléhající auditu, malých a středních podnikatelů se tedy tato povinnost netýká, ale mohou se rozhodnout účtovat o odložené dani dobrovolně.

4.1.2.1 Rovnoměrné odpisy

Při zvolení rovnoměrných odpisů se postupuje podle ustanovení § 31 ZDP. Zde jsou stanoveny i roční odpisové sazby, pomocí nichž se rovnoměrné daňové odpisy počítají. ZDP umožňuje některým podnikatelským subjektům navýšit rovnoměrný odpis v prvním roce odpisování o 10 – 20 % oproti základní sazbě. Jednotlivé odpisové sazby jsou uvedeny v tabulkách Tab. 4.1 – Tab. 4.4 v Příloze č. 4 této práce. K automobilům se vztahují „základní“ sazby pro první rok odpisování ve výši 11 % a v dalších letech pak 22,25 % ze vstupní ceny. Zvýšit roční odpis v prvním roce nelze u osobních automobilů a motocyklů, pokud nejsou využívány provozovateli silniční motorové dopravy a provozovateli taxislužby na základě vydané koncese a provozovateli autoškol nebo pokud se nejedná o osobní automobil v provedení speciální vozidlo podskupiny sanitní a pohřební podle vyhlášky č. 102/1995 Sb., o schvalování technické způsobilosti a technických podmínkách provozu silničních vozidel na pozemních komunikacích. Ve výše vyjmenovaných případech lze u automobilů zvýšit odpisovou sazbu v prvním roce o 10 %, pokud je poplatník prvním vlastníkem odpisovaného automobilu.

Roční odpis se vypočte vynásobením příslušné odpisové sazby a vstupní ceny odpisovaného majetku:

$$O = \frac{VC * S_i}{100},$$

kde: VC ... vstupní cena,

S ..... roční odpisová sazba,

i ..... rok odpisování.

Příklad 6:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění ZDP pro zařazení do dlouhodobého

hmotného majetku. Účetní jednotka zařadila automobil do 2. odpisové skupiny a rozhodla se uplatňovat rovnoměrné daňové odpisy.

Výpočet rovnoměrných daňových odpisů:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$0,11 \cdot 400\,000 = 44\,000$	44 000	356 000
2009	$0,2225 \cdot 400\,000 = 89\,000$	133 000	267 000
2010	$0,2225 \cdot 400\,000 = 89\,000$	222 000	178 000
2011	$0,2225 \cdot 400\,000 = 89\,000$	311 000	89 000
2012	$0,2225 \cdot 400\,000 = 89\,000$	400 000	0

4.1.2.2 Zrychlené odpisy

Druhou možností, jak daňově odpisovat hmotný majetek, jsou zrychlené odpisy, které jsou upraveny ustanoveními v § 32 ZDP. Oproti rovnoměrným daňovým odpisům umožňují zrychlené daňové odpisy odepsat v prvních letech odpisování vyšší částky a zahrnout tak vyšší část do daňových nákladů. Při výpočtu zrychlených odpisů se nepoužívají roční odpisové sazby, ale koeficienty pro zrychlené odpisování, které jsou uvedeny v tabulce Tab. 4.5 v Příloze č. 4 této práce.

Postup při výpočtu zrychlených odpisů je v prvním roce odlišný od postupu v dalších letech. V prvním roce odpisování se odpis vypočte jako podíl vstupní ceny majetku a přiřazeného koeficientu platného v prvním roce odpisování:

$$O = \frac{VC}{K_1},$$

kde: VC ... vstupní cena majetku,

K_1 .... koeficient pro zrychlené odpisování pro první rok.

V dalších letech odpisování se roční odpis vypočte podle vzorce:

$$O = \frac{2 \cdot ZC}{K_2 - n},$$

kde: ZC ... zůstatková cena majetku v minulém roce,

K_2 .... koeficient pro zrychlené odpisování pro následující roky odpisování,

n ..... počet let, po které již byl majetek odpisován.

U zrychlených daňových odpisů je také dovoleno v některých případech navýšit odpis v prvním roce o 10 – 20 % ze vstupní ceny. Podmínky pro zvýšení odpisu jsou stejné jako u

rovnoměrných odpisů. Pro výpočet zvýšených odpisů však nejsou stanoveny zvláštní koeficienty, poplatník pouze vynásobí vstupní cenu sazbou, kterou chce odpis zvýšit, a tento součin pak připočte k odpisu vypočtenému podle standardního zákonného postupu.

Příklad 7:

Společnost pořídila ke 2. 1. 2008 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splňuje limit ocenění ZDP pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Účetní jednotka zařadila automobil do 2. odpisové skupiny a rozhodla se uplatňovat zrychlené daňové odpisy.

Výpočet zrychlených daňových odpisů:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2008	$400\,000 / 5 = 80\,000$	80 000	320 000
2009	$(2 \cdot 320\,000) / 6 - 1 = 128\,000$	208 000	192 000
2010	$(2 \cdot 192\,000) / 6 - 2 = 96\,000$	304 000	96 000
2011	$(2 \cdot 96\,000) / 6 - 3 = 64\,000$	368 000	32 000
2012	$(2 \cdot 32\,000) / 6 - 4 = 32\,000$	400 000	0

4.1.2.3 Mimořádné odpisy

V průběhu roku 2009 došlo v souvislosti s řešením dopadů ekonomické krize k několika novelizacím ZDP. Do ZDP byl vložen nový § 30a, který umožňoval u některých druhů odpisovatelného hmotného majetku využít tzv. mimořádné odpisy. Výhodou tohoto způsobu odpisování byla skutečnost, že vybraný majetek bylo možno odepsat za mnohem kratší dobu, než je tomu u rovnoměrného a zrychleného způsobu odpisování. Smyslem tohoto opatření bylo přimět poplatníky k rychlejšímu přenosu vstupní ceny do daňových nákladů a tím i dřívejší koupi nového majetku.

Možnost využít mimořádné odpisy měli poplatníci, kteří si pořídili majetek **v období od 1. ledna 2009 do 30. června 2010** a byli jeho prvními vlastníky. U automobilů pořízených po tomto datu mohou vlastníci uplatnit opět jen standardní odpisy, tedy rovnoměrné nebo zrychlené. Mimořádné odpisy bylo však možno použít jen u majetku zařazeného v 1. a 2. odpisové skupině, tzn., že se toto ustanovení týkalo i automobilů, ale nikoliv ojetých.

Hmotný majetek zařazený v 1. odpisové skupině bylo možno odepsat rovnoměrně bez přerušení do 100 % vstupní ceny za 12 měsíců. Hmotný majetek zařazený ve 2. odpisové

skupině bylo možno odepsat bez přerušení do 100 % vstupní ceny za 24 měsíců, přičemž za prvních 12 měsíců mohl poplatník uplatnit rovnoměrně odpisy do 60 % vstupní ceny a za dalších 12 měsíců rovnoměrně zbylých 40 % vstupní ceny.

Mimořádné odpisy se počítaly s přesností na měsíce, přičemž se odpisování zahajovalo od měsíce následujícího po dni, v němž byly splněny podmínky pro odpisování. Mimořádné odpisy se také zaokrouhlovaly na celé koruny nahoru.

Příklad 8:

Společnost pořídila k 1. 4. 2010 osobní automobil za 400 000 Kč a ještě tentýž den jej zařadila do užívání. Pořizovací cena splnila limit ocenění ZDP pro zařazení do dlouhodobého hmotného majetku. Účetní jednotka zařadila automobil do 2. odpisové skupiny a rozhodla se uplatnit mimořádné daňové odpisy.

Výpočty pro prvních 12 měsíců odpisování:

$$60 \% \text{ vstupní ceny} = 0,6 \cdot 400\,000 = 240\,000 \text{ Kč}$$

$$\text{měsíční odpis v prvních 12 měsících} = 240\,000 / 12 = 20\,000 \text{ Kč}$$

Výpočty pro dalších 12 měsíců odpisování:

$$40 \% \text{ vstupní ceny} = 0,4 \cdot 400\,000 = 160\,000 \text{ Kč}$$

$$\text{měsíční odpis v dalších 12 měsících} = 160\,000 / 12 = 13\,334 \text{ Kč}$$

Výpočet mimořádných daňových odpisů:

Rok	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2010	$8 \cdot 20\,000 = 160\,000$	160 000	240 000
2011	$4 \cdot 20\,000 + 8 \cdot 13\,334 = 186\,672$	346 672	53 328
2012	$3 \cdot 13\,334 + 13\,326 = 53\,328$	400 000	0

4.1.2.4 Daňové odpisování technického zhodnocení

Technické zhodnocení je vymezeno v § 33 ZDP. Technické zhodnocení, stejně jako dlouhodobý majetek, musí být odpisování již od roku, ve kterém bylo provedeno a zařazeno.

Pokud účetní jednotka odpisuje zhodnocený majetek rovnoměrnými daňovými odpisy, zvýší vstupní cenu o hodnotu technického zhodnocení a dále odpisuje tuto zvýšenou vstupní cenu pomocí sazeb pro zvýšenou vstupní cenu.

$$O = \frac{ZVC \cdot S_{ZVC}}{100},$$

kde: ZVC ... zvýšená vstupní cena,

S_{ZVC} .... odpisová sazba pro zvýšenou vstupní cenu.

Pokud se účetní jednotka rozhodla pro zrychlené daňové odpisy, pro výpočet odpisu v roce, ve kterém proběhlo zhodnocení, navýší o hodnotu zhodnocení zůstatkovou cenu majetku z minulého období a vypočte odpis podle vzorce:

$$O = \frac{2 \cdot ZVC}{K_{ZVC}},$$

kde: ZVC ... zvýšená zůstatková cena,

K_{ZVC} ... koeficient pro zvýšenou zůstatkovou cenu.

V dalších letech odpisování po provedení technického zhodnocení zjišťuje účetní jednotka odpisy podle vzorce:

$$O = \frac{2 \cdot ZVC}{K_{ZVC} - n},$$

kde: ZVC ... zvýšená zůstatková cena,

K_{ZVC} ... koeficient pro zvýšenou zůstatkovou cenu,

n ..... počet let, po které již byl zhodnocený majetek odpisován.

Technické zhodnocení majetku, u kterého jsou uplatňovány mimořádné odpisy, nezvyšuje jeho vstupní cenu, ale musí být zařazeno do stejné odpisové skupiny, ve které je zařazen zhodnocený majetek, a odpisováno jako samostatný majetek pomocí rovnoměrných nebo zrychlených daňových odpisů.

4.2 Vyřazení automobilu

Odpisování majetku končí okamžikem, kdy suma odpisů dosáhne hodnoty vstupní ceny. V této chvíli může účetní jednotka zcela odepsaný majetek ze své evidence vyřadit. Odpisování však může skončit i v průběhu doby odpisování, což znamená, že ukončení odpisování a následné vyřazení zcela závisí na vůli podnikatele. Důvodů pro rozhodnutí přestat využívat automobil pro dosahování příjmů může být mnoho, např. předčasné opotřebení, morální zastarání, havárie, ukončení činnosti a další.

Dokladem, podle kterého se účtuje o vyřazení, je **likvidační protokol** nebo také protokol o vyřazení.

Automobil tedy lze vyřadit:

- likvidací;
- v důsledku škody nebo manka;

- prodejem;
- darováním;
- přecházením z podnikání do osobního užívání;
- vkladem do jiné společnosti.

4.2.1 Vyřazení automobilu likvidací

Likvidací můžeme vyřadit dlouhodobý majetek, který je **zcela odepsán i ten, který ještě zcela odepsán není**, a to v případě technické zaostalosti, nízké výkonnosti nebo vysokých nákladů na opravu. Pokud není automobil zcela odepsán, je nutné zaúčtovat dodatečný odpis, a to na vrub nákladového účtu *551 – Odpisy dlouhodobého hmotného o nehmotného majetku* a ve prospěch účtu *082 – Oprávky k samostatným movitým věcem* ve výši zůstatkové ceny. Samotné vyřazení se zachytí účetním zápisem na straně MD účtu *082* a na straně Dal účtu *022* ve výši vstupní ceny.

Při likvidaci majetku většinou vznikají další náklady, např. za odvoz nebo demontáž, které zaúčtujeme na vrub příslušného nákladového účtu (nejčastěji účet *548 – Ostatní provozní náklady*) souvztažně s výdejem peněz v hotovosti z pokladny nebo z běžného účtu. Firmě mohou eventuálně vzniknout také výnosy, např. v podobě znovu použitelných součástí získaných při demontáži. Výnosy se zaúčtují na stranu Dal příslušného výnosového účtu, nejčastěji účtu *648 – Ostatní provozní výnosy*, a na stranu MD některého účtu aktiv, v případě součástí na účet *112 – Materiál na skladě*.

4.2.2 Vyřazení automobilu v důsledku škody nebo manka

Pokud byl automobil **zničen v důsledku živelné pohromy nebo cizím zaviněním** a je zjevné, že již nebude možné jej uvést do provozuschopného stavu nebo by oprava byla příliš nákladná, účetní jednotka takový automobil vyřadí ze své evidence.

Zůstatková cena se proúčtuje na vrub účtu *549 – Manka a škody* (v případě zcela mimořádných škod na účet *582 – Škody*) a ve prospěch účtu oprávek *082*. Byla-li škoda způsobena cizím zaviněním, předepíše se odpovědné osobě náhrada škody, která je pro podnik výnosem, který se zaúčtuje na stranu MD účtu *335 – Pohledávky za zaměstnanci* a na stranu Dal účtu *648*. Pokud škodu způsobila např. povodeň nebo je podle prohlášení Policie ČR pachatel neznámý a automobil byl pojištěn, má podnik nárok na pojistné plnění. Plnění od pojišťovny je také výnosem, který se zachytí jako pohledávka za pojišťovnou na stranu MD účtu *378 – Jiné pohledávky* a stranu Dal do výnosů na účet *648 – Ostatní provozní výnosy*.

(případně 688 – *Ostatní mimořádné výnosy*). Daňově uznatelným nákladem je škoda jen do výše přijaté náhrady.

Samotné vyřazení, případně i náklady nebo výnosy spojené s demontáží se zaúčtují stejně jako v případě vyřazení odepsaného automobilu likvidací.

4.2.3 Vyřazení automobilu prodejem

Účetní jednotka se může v průběhu odpisování rozhodnout, že automobil přestane z různých důvodů používat a prodá jej. V tomto případě si může účetní jednotka uplatnit polovinu řádného ročního odpisu na vrub účtu 551 a ve prospěch účtu 082. Zůstatková cena se pak odepíše na vrub účtu 541 – *Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku* a ve prospěch účtu oprávek. Vyřazení se provede zápisem na straně MD účtu 082 a na straně Dal účtu 022. Výnos z prodeje automobilu se zaúčtuje ve prospěch výnosového účtu 641 – *Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku* souvztažně s účtem 311 – *Odběratelé* jako pohledávka. Pokud je podnik plátcem DPH a fakturuje v tuzemsku, musí celková cena obsahovat i DPH ve výši 20 %.

4.2.4 Vyřazení automobilu darováním

Podnik se může rozhodnout používaný automobil někomu darovat, pro možnost uplatnění daru na snížení základu daně však musí být dar poskytnut na účel stanovený v § 15 odst. 1 a § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů, tedy např. školám, zdravotnickým zařízením, církvím a podobně. I hodnota daru je limitována ZDP, podnikatelé samozřejmě mohou poskytnout dary v jakékoliv výši, ale základ daně si mohou snížit jen v rámci zákonem stanovených hranic, které říkají, že u fyzických osob musí být dar minimálně ve výši 1 000 Kč a maximálně 10 % ze základu daně, u právnických osob je to minimálně 2 000 Kč a maximálně 5 % ze základu daně.

Účetně se zůstatková cena převede do nákladů na účet 543 – *Dary* souvztažně s účtem oprávek 082. Samotné vyřazení z evidence je stejné jako u ostatních způsobů vyřazení. Pokud je firma plátcem DPH, musí ze zůstatkové ceny vypočíst a odvést příslušnou hodnotu DPH, o kterou se zvýší dar na účtu 543. Zároveň se zvyšuje závazek vůči finančnímu úřadu, který se zaúčtuje zápisem ve prospěch účtu 343 – *DPH*.

4.2.5 Vyřazení automobilu přeřazením z podnikání do osobního užívání

Podnikatelé, kteří podnikají jako fyzické osoby, si mohou automobil převést z obchodního majetku do osobního používání, např. z důvodu, že ho již využívají jen pro soukromé účely.

Zůstatkovou cenu účetně odepíší na vrub účtu *491 – Účet individuálního podnikatele* a ve prospěch účtu oprávek. Vyřazení z evidence je stejné jako u ostatních způsobů vyřazení.

Pro podnikatele však není výhodné převádět používaný automobil do osobního užívání dříve, než si uplatnění daňové odpisy v plné výši.

4.2.6 Vyřazení automobilu vkladem do jiné společnosti

Pokud se firma rozhodne stát se společníkem jiné společnosti a upíše se ke splacení části základního kapitálu, může svůj závazek splatit i vložením automobilu, který používá ke svému podnikání, jakožto nepeněžitým vkladem. Podle obchodního zákoníku však musí být nepeněžitě vklady na rozdíl od vkladů peněžitých splaceny v celé výši uskutečněním příslušného zápisu do obchodního rejstříku. Hodnota vkladu se rovná účetní zůstatkové ceně vloženého automobilu. Nabývací cena podílu, kterou bude podnikatel evidovat v podrozvahové evidenci, se rovná daňové zůstatkové ceně automobilu. Příjemce vkladu ve svém účetnictví zachytí vložený automobil v hodnotě rovnající se daňové zůstatkové ceně.

Účetně se zachytí vznik závazku na nepeněžitý vklad dle společenské smlouvy na vrub účtu v účtové skupině 06 na účtech *061, 062* nebo *063* podle velikosti podílu na společnosti a ve prospěch účtu *367 – Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a vkladů*. Vyúčtování zůstatkové ceny pak jako snížení závazku na straně MD účtu *367* a na straně Dal účtu *082*. Vyřazení z účetní evidence se zachytí jako v ostatních případech zápisem na vrub účtu oprávek *082* a ve prospěch účtu *022*.

5. Závěr

Automobil a podnikání jsou pojmy, které k sobě neodmyslitelně patří. Ve své bakalářské práci jsem se proto snažila popsat z teoretického i praktického hlediska různé účetní situace, které mohou nastat a s jejichž řešením by si měli poradit všichni, kdo se zabývají vedením účetnictví. Podnikatelé, kteří si nevedou účetnictví sami, by však také měli mít alespoň základní ponětí o účetních a daňových dopadech spojených s používáním automobilu, protože to jsou oni, kdo rozhoduje o budoucnosti firmy.

Ve své práci jsem se podrobně zabývala pořízením automobilu různými způsoby a právními předpisy, kterými se mohou nebo musí řídit, protože účtování o pořízení automobilu se nemůže vyhnout žádná účetní jednotka, která se rozhodne používat při své ekonomické činnosti automobil. Také jsem se zabývala možnostmi pořízení automobilu na leasing, protože leasing byl v minulých letech podnikateli hojně využíváný. V dnešní době je tento způsob pořizování automobilu mírně na ústupu, protože banky přicházejí na trh s novými produktovými řadami zaměřenými na podnikatele a ti v současné době více využívají bankovní úvěry při koupi automobilu.

Dále jsem se zabývala účetními případy, které se vyskytují při používání automobilu nejčastěji, jako je pojištění, silniční daň, v praxi problematické technické zhodnocení a v nemalé míře také odpisy. Odpisy, a zejména ty daňové, jsou velmi důležité, protože prostřednictvím nich si mohou účetní jednotky uplatnit pořizovací cenu do nákladu a v konečném důsledku si tak snížit daňovou povinnost, což je pro každého podnikatele pozitivní. V roce 2008 vešla v platnost novela zákona o daních z příjmů, která zásadně ovlivnila daňové odpisování některých kategorií majetku včetně automobilů, byla zrušena odpisová skupina 1a, do které spadaly osobní automobily. Ty byly přeřazeny do odpisové skupiny 2 a tudíž se změnily i podmínky pro výpočet daňových odpisů. Ve své práci jsem samozřejmě postupovala podle současně platné legislativy upravující tuto oblast.

Po určité době může být automobil z obchodního majetku účetní jednotky vyřazen, proto jsem se ve své práci zabývala i možnými způsoby vyřazení.

Některé problémy, jako například odloženou daň či vklad automobilu do jiné společnosti, jsem ve své práci zmínila jen velmi okrajově, neboť jsem usoudila, že se malí a střední podnikatelé ve své praxi s těmito problémy téměř nesetkají.

Seznam literatury:

1. BURDEK, L. *Úplné znění – účetnictví podnikatelů a audit*. Ostrava: Sagit, a. s., 2009. 176 s. ISBN 978-80-7208-722-8.
2. BURDEK, L. *Úplné znění – obchodní zákoník a další zákony*. Ostrava: Sagit, a. s., 2010. 320 s. ISBN 978-80-7208-779-2.
3. BURDEK, L. *Úplné znění – občanský zákoník a související předpisy*. Ostrava: Sagit, a. s., 2010. 288 s. ISBN 978-80-7208-766-2.
4. DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2009. 224 s. ISBN 978-80-86929-51-4.
5. MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2011*. 19. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2011. 264 s. ISBN 978-80-247-3800-0.
6. MRKOSOVÁ, J. *Účetnictví 2008 učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. 1. vyd. Brno: Komputer Press, a. s., 2008. 278 s. ISBN 978-80-251-1917-4.
7. PIKAL, V. *Automobil v podnikání*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2007. 155 s. ISBN 978-80-7357-290-7.
8. PUDKÝ, P.; LOŠŤÁK, M. *Hmotný a nehmotný majetek v praxi*. 12. vyd. Olomouc: Anag, spol. s r. o., 2010. 279 s. ISBN 978-80-7263-596-2.
9. RUBÁKOVÁ, V. *Účetnictví pro úplné začátečníky 2010*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 192 s. ISBN 978-80-247-3299-2.
10. SCHIFFER, V. *Inventarizace v praxi otázky a odpovědi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. 292 s. ISBN 80-247-1921-5.
11. ŠEBESTÍKOVÁ, V. *Účetní operace kapitálových společností*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 296 s. ISBN 978-80-247-2760-8.
12. TPA HORWATH NOTIA AUDIT *Podvojně účetnictví 2010*. 17. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 215 s. ISBN 978-80-247-3197-1.
13. VALOUCH, P. *Účetní a daňové odpisy 2008*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-2558-1.
14. VALOUCH, P. *Účetní a daňové odpisy 2010*. 5. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 144 s. ISBN 978-80-247-3201-5.
15. VALOUCH, P. *Leasing v praxi praktický průvodce*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 128 s. ISBN 978-80-247-2923-7.

16. BĚHOUNEK, P. Automobil v podnikání. Příloha časopisu *Účetnictví v praxi: Odborný měsíčník pro účetní praxi*, 2008, roč. 12, č. 6, 40 s. ISSN 1211-7307.
17. zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, citace dne 18. 4. 2011, dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast7h2.aspx#par157>

Seznam zkratek

DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek
MD	Má dáti
VC	vstupní cena
DPH	daň z přidané hodnoty
ZDP	zákon o daních z příjmů
ČÚS	české účetní standardy pro podnikatele

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. 5. 2011

Jana Konečná
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:
Vodárenská 83
739 42 Zelinkovice